

E. GANGL:

Naš človek

1.

Naš človek! ... Kdo je, kje je, kakšen je?

Naša duša je posoda vrlin in kreposti, ki se natekajo vanjo iz idejnega vrelca Sokolske Misli in jo napolnjujejo do brezdanjosti in do pravišine. Ni mogoče omejiti niti časa niti prostora, kjer vlada in se uveljavlja oblast neutešenega in neutešljivega hrepenenja k popolnosti.

V tej brezmejnosti prostora in časa žari v neugasnem ognju izza temeljnega ozadja nezavesti in blodnj križ kot znamenje trpljenja in zmage; v njej se vekomaj bleskefa nabrušeno rezilo meča, ki je simbol borbe in junaštva!

V senci in v plamenu tega misterija se kreče življenje moje in tvoje — tako neznačno, majhno in brezpomembno, če ga motri tujec; a tako dragoceno, veliko in odvažno, če ga živim in premišljam sam v zavesti, da je moje največje bogastvo, ki z njim lahko koristim ali škodujem ob lastnem preudarku.

Tako prihajamo na realna tla: korist ali škoda!

Ker sem del skupnosti, ki bodi moralno in materialno zdrava in jaka, mora biti moja težnja, da se ohranim zdravega in jakega. Ako nimam te težnje, ondaj sem ovira napredku skupnosti in sem pega in madež na lepem licu celote. Zato moram najprej koristiti sebi, to se pravi: dati moram najprej sebi v zadostni meri vsega, od česar hočem dajati drugim. V svojo zakladnico nabiram fizične zdrave sile, v njej bodi radost do življenja, vedrost duha, jasnost misli, stalnost nazorov, plemenitost mišljenja, poštenost dejanja, odkritosrčnost čustva in besede, neomajna volja do dela in ustvarjanja — vse to in še mnogo več v trpljenju in zmagah, v borbah in junaštvu priborjenih in privzgojenih vrlin in kreposti, ki se oblikujejo v moj značaj!

Predvsem pa mi je treba eksistence — ne priberačene, prirojane in privzdihovane, ampak z lastnim delom pridobljene, s trudom dosežene, da znam ceniti vrednost dela in ekonomično ravnati s kruhom, ki mi ga daje delo!

2.

Roka se razgiblje v radodarnosti. Rada in lahko daruje, ker ima kje in kaj jemati. Ne, ker mora, ampak ker hoče! Tako veleva ukaz sokolskega bratstva, ki je naša moralna obveza glede zamešanja in zaničevanja samogoltnosti in samopašnosti. Tako veleva visoko npravnstveni princip sokolske enakosti, ki stremi po enakomerni porazdelitvi vseh pridobitev sokolske vzgoje med vse sloje, stanove in razrede v narodu. V tem pravilu ni izjeme!

Uvidevate, bratje in sestre, da take koristi, ki jo pridobivam zase in jo delam drugim, ne kazi niti nadih individualnega egoizma. Moja roka se grabljivo ne izteza do tuje lastnine, da drugemu na škodo okoristim sebe. Ne! Vzporedno z vsakim in v korist vsakemu stopam po poti poštenja, ker vem, da bi omadeževal svojo sokolsko čast, ako bi ravnal drugače.

Na temelju tega zaključujem pravilno, da ne morem namenoma in hočoma nikomur škodovati. Najprej pa ne sebi! Niti v telo, niti v dušo mi ne sme strup, ki bi izpodjedel in uničil to, kar mi je pridobilo vzgojno delo.

Ni treba, da bi nam udarjal na sluh glas suhoparnega moralista ali svetoholinca; dovolj je, da poslušamo zapoved človeškega dostojanstva, ki ne dovoljuje, da bi zatirale in ugonabliale strasti, kar ustvarja trezno in smotreno delo! In hinavca bi te po pravici imenovali, ako bi govoril drugače in delal drugače, ako bi nosil dvojni obraz: eden naj bi bil za te, drugi za sve! Svet ti strga krinko, da se prej ali slej pokažeš v nagoti in da te obsodi lastna krivda!

Vzgojen v dobrem in lepem, ne boš delal slabega in grdega drugim. Saj se dobrota in lepota ne dasta izpremeniti v slano, ki bi pokončala cvetoče lehe bratskih in sestrskih duš in src!

Kar storiš in kar govoriš, je odsev in odjek tega, kar živi v tvojem notranjem svetu, živi zato, da daje življenja življenju!

3.

Življenja življenju! Zakaj po načelih Sokolske Misli ni življenje posameznika samo sebi namen, nego izvršuje svojo nalogo in se približuje svojemu smotru, kadar in ako se — vedno samo sebe izpopolnjuje v pravcu vrlin in kreposti — daruje drugemu, da v zvezi z njim in dopolnjevano z njim kaže našo celoto v luči resnice in kulturne naprednosti. Tako živimo vsi, kar nas je Sokolov in Sokolic, življenje vsakega, kakor vsak od nas živi življenje vseh! Žal in bol, radost in uspeh vsakega je naša skupna last, kakor je čast, ugled, važnost in vrednost celote pridobitev in dediščina vsakega. Vsak je vse in vsi smo vsak.

Tako živimo v neprestanem pogonu za ideali potenciranih kreposti, umevajoč Tyršev nauk o večnem gibanju in večni nezadovoljnosti, ki hoče povedati, da ne more biti sokolsko vzgojno delo nikoli dovršeno, ker ima opravljen z živim materialom, ki ga s stopnjevano vzgojo vzgojevalcev dvigamo tem više, čim dlje se ideali v idealnosti odmičejo v višave in daljine. In onim, ki prihajajo na naša mesta, se odpirajo novi razgledi v brezmejnost časa in prostora...

Tako tudi umevamo globlji, dejal bi, idealni zmisel Prešernovih besed, «da človek toliko velja, kar plača!» — Da, kar plačaš iz svojega notranjega bogastva, po tem plačilu si prisvojiš meslo in opravičenost v naši hiši. In meni se zdi ta vstopnina v kraljestvo naših idealov dragocenejša od materialnih prinosov, čeprav je naš obstanek, posebe pa še naš napredek in razvoj v največji meri odvisen od njih.

Naša hiša — naš dom! Naš sokolski dom! Od gorá do gorá, kolikor jih raste iz naših tal, od morskih obrežij, preko vseh planjav in livad do vsakega polja, sela in mesta, od naše svobode do tožčega, a junaško ponosnega jada neodrešenih bratov in sestrá, od slovanskega severa in vzhoda do najskrajnejših izrastkov našega juga, tja preko oceana, od srca do srca, od duše do duše se boči kupola nad našim, našim, našim domom!

In v vseh teh srcih in v vseh teh dušah imamo vsega dovolj, a največ imamo v njih ljubezni! Ljubezni do vseh, ljubezni do vsakega — samo sovraštva nimamo do nikogar! Tudi ne do njih, ki nas sovražijo! Zakaj če iščem pravice, je ne iščem iz sovraštva do njenega sovražnika, ampak jo iščem iz ljubezni do nje. Če iščem resnice, je ne iščem s slepimi očmi, ampak jo iščem s spoznanjem, da samo ljubezen do resnice odkriva in jo priznava.

In ta ljubezen nas združi vse v enem in enotnem hotenju, ki se zove moč volje, ki umeva simbol križa in meča, ki prinese življenju življenja: pravico in svobodo vsakemu, komur so ju ugrabili in kdor ju je vreden!

Naš človek! ... Kdo je torej, kje je in kakšen je?

Brat in sestra, ozri se vase, poglej svojo dušo in svoje dlani — in odgovori: «Ali sem tudi jaz v številu teh? In če še nisem, kdaj bom?»

MIROSLAV AMBROZIČ:

(Nastavak.)

Sokolska vaspitna metodika

II.

1. Sokolstvo i narodnost.

Velik deo čovečanstva uopće ne poznaje narodnosti u tom smislu kako to mi shvaćamo. Gde nema pitanja, tamo nema ni odgovora; ne tiče li se nekog kakvo pitanje, onda ne treba o njem ni da raspravlja. A mnogih se ljudi uopće ne tiče narodnosno pitanje. Mnogo ljudi ni ne priznaje narodu karakter socijalne jedinice, mnogima se opet čini narodnost beznačajna stvar, jer vide ili celokupno čovečanstvo ili opet dele čovečanstvo po verama ili sfaležima.

Mi se ne možemo pridružiti ni jednoj od tih skupina, jer i bez ikakvog filozofiranja osećamo već stolecima na sopstvenoj koži, da naš narod predstavlja jedinstvenu skupinu ljudi, koja je oštro odeljena od drugih takvih skupina, od drugih naroda. Ako nismo tih granica; označili mi, označili su ih drugi, koji su nas podjarmljivali, prezirali, sprečavali u kulturnom razvitku i držali nas manje vrednima od ostalih. Još i dan danas čitamo isto u novinama nekih drugih naroda svaki dan, još danas moramo biti svaki trenutak na braniku, da se očuvamo u slobodi, na koju vrebaju sa svih strana.

Već bi to dostajalo, da priznamo u čitavom opsegu značenje narodnosti, iako imamo za to još dosta drugih uzroka. Imamo bistvenih stvari, koje nas dele od drugih i vežu nas same među-

sobno tako, da možemo bez daljega narod smatrati socijalnim jedinicom.

Govorimo naš jezik, pišemo ga, imamo svoje običaje i navade, imamo svoju kulturu, koja se oslanja na naš jezik, na naše običaje i na našu čuvstvenost, koja se jednako razlikuje od čuvstvovanja drugih naroda. Imamo i svoju državu, koja je narodna.

Sve se naše kulturno naslojanje vrši u okviru naše narodnosti a i mi smo kulturno preduzeće. Ne možemo se izlučiti iz naroda, jer mu služimo; a služimo u prvom redu narodu, jer smatramo narod prvom etapom u službi čovečanstva, koja se ne da mimoći: jer prirodni put svake evolucije u smislu naših težnji vodi od pojedinca ka narodu. Svaki narod treba da izvede tu evoluciju u samom sebi a time će se izvršiti evolucija u čitavom čovečanstvu.

Ujedno moramo priznavati faktično stanje, u kome se nalazimo: birati imamo samo između slobode i sužanjsstva, među slobodom i propasti. Svoj život možemo sačuvati samo u slobodi i posle nastaje još samo pitanje, hoćemo li živeti, ili da propadnemo. Imamo pravo na život, ako si ga očuvamo, očuvati si ga hoćemo i moramo. Za to htenje imamo dosta moralne sile a za svoj «moramo» dovoljno osećaja moralne dužnosti, koje smo u punoj meri svesni. Pogledamo li u toj spoznaji oko sebe, vidićemo, da smo ugroženi i da smo u stanju obrane. I ta je obrana etično opravdana, zbog tog je primamo na svoja ramena pa se branimo.

Hoćemo da se branimo na junački i plemeniti način. Samo svoje hoćemo da obranimo, i to ćemo obraniti tako dugo, dok ćemo biti svesni svojih dužnosti prema svome narodu i dok ćemo biti sposobni da te svoje dužnosti ispunjamo. Vaspitavati hoćemo dakle sebe i druge, da budemo zdravi, krepki i značajni članovi naše narodne porodice pa da bude i naš narod zdrav, krepak i značajan. Što više postignemo u svom vaspitanju, to ćemo bolje izvršiti svoju dužnost, koju nam nalaže pravo na opstanak i život u jednakopravnom odnosu pored drugih opet jednakopravnih naroda.

2. Sokolski moral.

Hoćemo li da uredimo svoj život po izvesnim pravilima, moramo biti pre svega na čistu, da li su nam ta pravila dosta utvrđena, ako nećemo da budemo u stalnoj dvoumici, da li radimo pravo ili ne. Nismo li na čistu glede opravdanosti svoga delovanja, prefi nam i stalna pogibelj, da ih menjamo, ili, što je još gore, nestalni smo, te se ne možemo laćati posla s onim veseljem i oduševljenjem, koje je potrebno da izvršimo koje teže delo, a naročito, ako to delo traži od nas i koju žrtvu.

Sokolskom prednjaku se dakle ne samo preporuča, nego se od njega traži, da je na čistu o opravdanosti onih pravila, po kojima mora da udesi svoj život i život svojih pišomaca.

Da uzmognemo postaviti sokolskom odgoju moralnu podlogu, zahtevalo bi se možda precizirano svetovno naziranje kao podlogu etičke, koja bi imala biti za nas merodavna.

Međutim svetovna i etična naziranja su različna u svojem općenim opsegu i menjaju se prema razvilku znanosti i pod uticajem

duha vremena. No mi smo vezani u prvom redu na sadašnjost, a po svom sokolskom programu naglašujemo tek posebna načela, u kojima još daleko nije iscrpljen sav opseg toga ili onoga etičnoga naziranja, čega radi i ne trebamo posizati suviše daleko, već se možemo potpuno zadovoljiti, ako priznavamo bez štete za naša temeljna načela ona etična načela, koja u današnje doba i u našem narodu općenito vrede, kojima možemo još dodati posebna pravila, koja nam postanu potrebna, da postignemo svoj cilj.

Budući da stojimo u službi naroda, moraju za nas da vrede pre svega ona pravila, koja su se učvrstila u našem narodu, a vezani smo i na prilike današnjeg vremena, i naša namera nije revolucija, nego evolucija naravnim putem, koju hoćemo izvesti u smislu općega oplemenjenja. Toj evoluciji služimo tako, da priznajemo postojeće i to postojeće popravljamo u smislu načela, koja nam propisuje sokolska misao. Za nas merodavna pravila zahtevaju neku askezu, kojom treba da se uzgajamo, i uzvišenost u snazi i moralu, kojom treba da natkrilujemo prosečnost.

Glavna ćudoredna pravila našeg uzgoja su sledeća:

1. **Skrbi za svoje zdravlje.** To je dragoceno blago, koje moraš čuvati ne samo radi samoga sebe nego i radi ljudskoga društva, kojemu je lako služiti, ako si zdrav, a koje oštećuješ, ako vlastitom krivnjom izgubiš ili ne čuvaš svoje zdravlje. Za svoje zdravlje dužan si skrbeti i radi svoje porodice, da je ne baciš u nesreću, i radi svojih potomaka, koji treba da naslede zdravlje.

A da sačuvaš zdravlje, čuvaj se svake mekoputnosti, učvrsti se u radu, ne podaj se lenosti. Obuzdaj takodjer sve strasti, koje bi mogle škoditi tvom zdravlju i budi umeren u uživanju.

2. **Skrbi za svoj napredak,** ali pri tom ostani pošten. Pomozi sebi vlastitim silama, a ne na štetu drugoga. A dužan si sebi i svojemu narodu, da napreduješ. Ako se pojedinac brine za svoj napredak, napreduje i narod. Napredovati pak moraš u svakom pogledu: u obrazovanosti, u gospodarskom pogledu i u vaspitanju samoga sebe obzirom na ćudorede. Predstavi sebi, da je čitav život utakmica, koja pak mora da bude samo plemenita. Nisu li tvoji takmaci plemeniti, budi to više sam, ta radi toga nećeš zaostati. Trpiš li možda krivnjom drugih materijalnu štetu, ostaje ti uverenje, da si očuvao poštenje.

Usavršui se u svom pozivu. Svako strukovno znanje dade se doherati. Pomažu ti marljivost i ustrajnost. Obrazuj se također općenito. Čitaj dobre strukovne i leposlovne knjige. Vreme, koje drugi potrate u veselju ili lenčarenju, upotrebi za svoje obrazovanje i ne propusti nijedne prilike, koja ti se pruža. Traži društvo obrazovanih; u sokolskoj vežbaonici pruža ti se najlepša prilika.

Gospodarski napredak ovisi u prvom redu od stručne sposobnosti, koju ćeš pridobiti obrazovanjem, a ovisi i od savesnosti u ispunjavanju svojih dužnosti i od štedenja. Imaš li vlastiti imetak i gospodarstvo, gospodari razumno i štedi. Sve, što prigospodariš svojim radom i u gospodarstvu popraviš, stekao si za sebe i za svoj narod, uvećao si time vrednost narodnoga imetka.

Nastoj isto, da napreduješ u svom nužarnjem životu, u svom nazeranju, u svom značaju. Tu ti pomaže dobra knjiga i dobro društvo. Zanimaj se takođe za umetnost, glazbu, a u prvom redu upoznavaj prirodu, koja ti je sa svojom krasotom uvek najbolja učiteljica.

3. **Ne budi sebičan** i žrtvuj se u korist naroda. Time pomažeš narodu do blagostanja, a to znači blagostanje tvoje i tvojih potomaka. A kod sokolskoga rada ne traži ni koristi ni slave. Nesebičan rad i nesebična žrtva imaju najlepših uspeha. Koliko je dokaza za to Sokolstvo dalo. Moralni uspesi, duboki dojmovi, što ih ostaviše svi veliki sokolski sletovi, rezultat su nesebičnoga rada. Nesebičan rad, izveden sa svom požrtvovnošću, krije u sebi tajanstvenost posebnoga sjaja, kojim je ovenčan uspeh, sjaja, koji ispunjuje s poštovanjem spram sokolske stvari i najokorelije naše protivnike. Ta ko da ne poštuje kulturnoga radnika, ako mu ne možeš predbaciti nifi senke sebičnih motiva, ako zna, da su motivi, koji ga vode k napornomu radu, najplemenitiji, bez i najmanje ljage osobnog koristoljublja, ako vidi sjajan uspeh toga neplaćenoga rada i sretna lica junačkih radnika, kojima je nagrada samo prijatan osećaj ispunjene dužnosti? Pa, i ako ne prizna svojega poštovanja, ne može mu se ošeti.

Žrtvuj toliko, koliko možeš i koliko smeš. I u tom pogledu lako se greši na štetu pojedinca i dobre stvari. Znam za slučajeve, gde su oduševljeni mladići trošili za svoj rad u kojekakovim društvima toliko vremena, da su radi toga zanemarili svoje študije, dotično svoje zvanje. Ko tako radi, greši! Soko zahteva od svojih pripadnika samo potpune muževe. Dužnost svakoga Sokola je dakle u prvom redu, da udesi svoje stanovište prema zvanju, kojega dužnost mora tačno i savesno ispunjati. Jedino u svojem slobodnom vremenu, van svoga zvanja, služi Sokolu. Upravo u tome se sastoji ona žrtva, koju Sokolstvo očekuje od svojih članova. Ako radiš u Sokolu na račun svoga zvanja, nisi ništa žrtvovao, a nisi ni ništa dobra učinio, jer si jedno gradio, a drugo rušio. Ako zanemaruješ svoje zvanje, polovičan si, a takih Soko ne treba.

Žrtve, koje nam nalaže sokolska dužnost, nisu određene samo radom u društvu. Nesebičan moraš biti u svem svojem životu, a žrtvovali se moraš za sve što znači opću narodnu korist. Život je u tom pogledu kadikad iskušavanje: zahteva materijalnih žrtava, a često i žrtvovanje vlastite osobnosti i to u tom smislu, da moraš svoju ličnost zapostaviti, ako vidiš, da je to u korist ove ili one ideje, kojoj služiš kao pravi narodni čovek i državljanin, ili pako, da se žrtvuješ za posao, ako je to u korist stvari. Teško se je u tom pogledu odlučiti za ispravno. Samoljublje, koje obvlada čoveka, zavede često i krepkoga muža. Zato ponajpre uništavaj samoljublje, nikada se ne sili sam u prve redove. Tih i sitni rad, u kojem god ogranku narodnih težnji većinom više koristi nego sjajan nastup pred javnošću. To je važno naročito u današnjem političnom životu. Političke prilike u nas nisu zdrave, ozdraviti mogu jedino nesebičnošću i žrtvama nesebičnih ljudi. I u tom pogledu vrši svoju sokolsku dužnost.

Spomenuti moram još nešto: Zadaće Sokolstva su velike i teške. Ako si sokolski radnik, posveti se dakle Sokolstvu potpunoma u svojem slobodnom vremenu. Sokolska organizacija je bez sumnje najznamenitija narodna institucija, vredna žrtava. A možeš joj lako mnogo i dati, jer mnogo očekuje. U Sokolu lako ćeš ispunjati svoju narodnu dužnost — a tek ako ti vreme dopušta i imaš posebne sposobnosti, da sudeluješ u drugim kulturnim i narodnim društvima, pođi također i onamo. Ako si načelnik ili prednjak u sokolskom društvu, nemaš vremena za drugi posao, zahtevi tih funkcija su preveliki.

4. **Budi iskren i ljubi istinu.** Svaka laž, svako lukavstvo i svaka himba je sramota. Lažju čovek prikriva svoje slabosti i Soko se mora boriti uvek i dosledno protiv slabosti i laži. Lažac ne zasluži poverenja, a nije ni pošten. Soko mora tako živeti, da ne mora varati samoga sebe i drugima lagati.

5. **Obrana narodne slobode je najveća etička dužnost.** Nesebična ljubav do tvojega naroda, domovine i države neka ti bude voditeljica kod svih tvojih čina. Sav naš rad bio bi zgrada zidana na pesku, sva naša načela bila bi puka fraza, kada nas ne bi obuzimala najgorljivija ljubav spram domovine. No i ta bila bi prazna i bez značenja, kada je bismo imali samo najeziku, a ne u srcu, te kada ne bismo po njoj radili i žrtvovali, kako je i prazna ljubav prema domovini kod svih onih, koji zanovetanjem, izazivanjem, buđenjem nezadovoljstva, demagogijom i sebičnim spekulacijama ruše ugled države. Svaki Soko mora znati, da državna uprava mora upravo u današnje vreme zahtevati od nas veće žrtve, nego ih je zahtevala pre rata i što će ih zahtevati kasnije, kada budu zacelile rane, zadane ratom, koji nam je doneo zlatnu slobodu. Prividne malenkosti često puta odlučuju. Soko mora znati, da svaki državljanin, koji hoće biti deonikom dobrobiti državne organizacije, mora za tu organizaciju i pridoneti svoj deo žrtve. Država se ne sme smatrati bogatom majkom, koja će te položiti u svilene jastuke, da na njima počivaš i uživaš dobrobiti njenoga bogastva; naprotiv mora se ponositi time, da svoju majku, koja je sve žrtvovala za njegovo zdravlje, podupire svojim radom i svojom ljubavi.

Spoljašnjih i nutarnjih neprijatelja naroda, domovine i države toliko imamo, da nam često sloboda visi o niti. Soko mora u tom pogledu stajati na straži kao najbolji i najjači sin. Neumornim radom, vaspitanjem samoga sebe i žrtvama mora zalirati bolesne pojave današnjega dana, bez nasilja, dobrim primerom i uzgajanjem. Kroz njegovo uzgojno delovanje proći će najbolji državljani, koji će radom uzdržati i umnožiti narodno blagostanje, a biti će i fizički i moralno toliko jaki, da će svoju domovinu u slučaju potrebe braniti i oružjem u ruci i znati će i umreti za slobodu svoga naroda.

6. **Ne uzvisi se a niti se ne ponizi.** U tu svrhu upoznaj samoga sebe. Sudi objektivno i uspoređuj se s drugima. A u ovom ispo-ređivanju neka ne odlučuje slabašna umišljenost, nego množina izvršenoga posla i postignutoga uspeha. Pa ni uspesima ne daj se zaslepiti to što si učinio, bila je tek tvoja dužnost i ništa više. Zataji

se i budi skroman. Sokolska disciplina lako će te u tome uzgojiti. Ne pogazi kod toga svoga opravdanoga ponosa. Ponosi se svojim radom, svojim poštenjem i svojim narodom.

Kako ne smeš ponizivati sebe, isto tako ne smeš druge prezirati. Priznaj vrline ostalih i nastoj, da dosegneš vrline boljih od tebe. Budi pako svakome brat, koji zna ceniti vrline i ne osuđuje slabost svoga brata, već mu naprotiv pomaže gde i kako može.

Ne podupiraj lenčine i ljude, koji bi hteli živeti na račun drugih. Dužnost je svakoga, da sebi pomaže marljivošću i radom i da nikada ne račun na drugoga. Pomoć je umesna samo onde, gde ne pobuđuje lenost i nehaj.

7. Ne traži narodnog imutka, i ako je tvoje vlasništvo. Poseduješ li imutka i materijalne probitke, imaj pred očima, da je to isto deo narodnog imutka. Dužnost ti je, da time upravljaš pametno i štedljivo. Lakoumno uništavanje imutka je narodni greh. Također ne podaj se neradu, i ako te materijalne prilike ne sile na rad. Svako mora raditi i time koristiti društvu. Ako imaš dosta materijalnih sredstava, lakše si možeš izabrati primeran posao, da postaneš i ostaneš koristan član svoga naroda.

Štedljivost je vrlo lepo svojstvo čoveka. To svojstvo mora steći svaki Soko, bio imućan ili ne bio.

8. Uzgajaj u sebi sva plemenita svojstva. Uzgoji sebi pre svega čvrstu volju, da lako svladaš svoje slabosti. Zafiri u sebi sve slabe sklonosti i strasti. Obuzdaj srđžu i budi strpljiv ali mirno odlučan. Ne budi nikada mlakonja, nego uvek ustrajan; ne malakši, već se odluči za ono, na što te upućuje savest. Lali se odvažno svakoga rada i ne kloni, dokle započeti rad ne izvršiš. Pokušaj drugi, treći put, dok ne postigneš svoju nameru.

Svuda i uvek neka te vodi ljubav do naroda, a prva ti namera neka bude koristiti općoj narodnoj sreći.

3. Demokralizam i bratstvo.

Ustroj sokolskog društvenog života stoji na demokratskoj podlozi. Vodstvo celokupne organizacije i pojedinih njenih delova povereno je izabranim, od čitavoga članstva priznatim pojedincima. Obratno zahteva se apsolutna disciplina napram vodećim organima. Podloga za opstanek i rad sokolske organizacije je **medusobno poverenje**.

Demokratska misao izvedena je u Sokolu do krajnosti. Geslo jednakosti je tako učvršćeno, da Soko ne pozna nikakvih drugarskih razlika, istodobno pak nalaže čitavom članstvu jednake dužnosti. Ispunjavanje jednakih dužnosti daje jednaka prava bez izuzetaka. Na taj način izbrisana je također razlika među onim članovima, koji vode organizaciju, koji su izabrani na odgovorna mesta i ostalim članstvom, jer od vodećih članova zahtevamo većih žrtava; a veća prava zapravo su samo prividna, budući da smo im dali ta prava sami u ruke, ali samo u obliku većih dužnosti. Za pravilno vodstvo oni su nam odgovorni, i čim svojim dužnostima ne udovolje, članstvo ih tih dužnosti rešava i poveri ih drugima.

Razume se samo po sebi, da ne smemo preferavati pojam jednakosti u tom smislu, da bi u Sokolstvu svako naredivao i odlučivao po svoje. Bistvo organizacije leži upravo u pravilnom razdeljenju zadataka na taj način, da veliko društvo vrši veliki rad, koji odgovara njegovoj opsežnosti. U tu svrhu treba posao podeliti prema sposobnostima pojedinaca. Zadaće pojedinaca različite su, posao pojedinaca međusobno se popunjuje. Treba dakle voditelja i onih, koji ih slede — u Sokolstvu pak razlikujemo još osim toga i uzgojitelje i pitomce — a ni među njima nema druge razlike, do li u toj činjenici, da jedni rade po uputama drugih — a vodstvo je samo čin ljubavi i bratstva.

U Sokolstvu je uvedeno bratstvo: članovi se među sobom zovu braćom, članice sestrama, nagovarajući se sa slavenskim «ti». Taj je običaj, za članstvo obvezan, spoljašnja oznaka onoga, što mora članstvo osećati i u srcu i dokazivati činom, ne samo u obliku međusobnog općenja nego i u međusobnom pomaganju. U Sokolstvu uvedeno bratstvo ispunjuje demokrazizam do najviše mere, potrebno je za to i pravo bratsko razumevanje.

Pravo se bratstvo ne da uvesti golim propisima i pravilima. Za bratstvo treba stvarnih razloga, koje čovek očuti u sebi i kojima onda sledi bez teškog naprezanja. U porodicama rađa se bratska ljubav među članovima porodice iz najintimnijeg međusobnog poznavanja, trajnoga skupnoga života u dobrim i slabim vremenima, iz uspomene na mladost, iz jednake ljubavi prema roditeljima i iz drugih motiva, koji su mogući samo u porodicama. Pa i tu imamo mnogobrojne primere, kako međusobna ljubav nije ni velika ni stalna. Poznato pak nam je, da se isti osećaj kao među članovima porodice, a koje je često pouzdanije od poprečne bratske ljubavi među krvnim rođacima, razvije i među ljudima koji su zajedno pretrpili koju veliku pogibelj te se u toj pogibelji međusobno nesebično pomagali, među pojedincima, koji imaju iste plemenite nazore ili se njihovi nazori popunjuju i. t. d. Naročito rado razvije se tako međusobno suglasje i sklonost među vojnicima, koji dugo vremena zajedno služe i zajedno se bore. To se zove kod vojnika drugarstvo i drugarstvo natkriljuje često najgorljiviju bratsku ljubav.

Iskustvo nam pokazuje, da se takvi odnošaji razvijaju i među vežbačima, koji se međusobno takme, ne za svoju slavu i korist, već u posvemašnjoj nesebičnosti. Razvije se vrlo brzo i u najvećoj meri. Sokolska vežbaona najzgodnije je mesto, da gajimo međusobni takav odnošaj: jednaka odeća, jednake težnje, jednaka samozataja, jednak napor, opća međusobna jednakost; dalje međusobno divljenje ustrajnosti, nesebičnosti, odvažnosti, plemenitim svojstvima — to je podloga za međusobno poverenje i poštovanje. Čuvstvo bratstva sledi brzo.

Tako se i mora bratstvo razumevati. Bratstvo ne znači popuštanje u dostojanstvu i umerenosti međusobnoga općenja. Bratstvo ne sme biti nikada povod za samovoljnu preuzetnost i drskost. Bratstvo neka se naprotiv iskazuje samo u poverenju i iskrenom sučuvstovanju. To je baš ono, što je moguće posličiti i razumeti,

ako se hoće biti deonikom pravoga sokolskog vaspitanja u pravou sokolskoj školi.

Pravo bratstvo, koje se gaji u sokolskoj školi, nije od vrednosti samo za našu organizaciju, već ima naročito značenje za naš narod u socijalnom pogledu. Bratstvo, koje si upoznao kao Soko, znati ćeš ceniti i postaćeš strpljivijim i spram drugih, koji nisu naša sokolska braća, već tuđinci, i ako ne posvemašnji tuđinci, jer su članovi istoga naroda, kojemu ti u Sokolu služiš. Neizmerno značenje poprimiti će bratstvo tek onda, kada bude većina našega naroda vaspitana u Sokolu. Kako već i danas vidimo žive uzore međusobne strpljivosti u politici i međusobno podupiranje u gospodarskom pogledu medju Sokolima, tako možemo i u budućnosti lako očekivati u političkom i gospodarskom životu našega naroda barem toliko općenitog socijalnog osećaja, da se barem ublaže strasti boja, koje su danas toliko razvijene, da kopaju grob narodu i pojedincima.

4. Sokolstvo i stranačka politika.

U stvari politike imamo pred sobom više pitanja, na koja imamo da odgovorimo. Prva su ova dva pitanja: sme li se sokolska organizacija kao takva postavljati na stranu ovog ili onog od postojećih političkih programa i da li sme sokolska organizacija kao takva izdati politični program i tako postati političnom strankom. Drugo je opet pitanje, da li i u koliko smiju pojedinci članovi sokolske organizacije politički raditi, i ako aktivno posegnu u politiku, za koje stranke da rade.

Sokolstvo ima svoj program, koji je namenjen čitavome narodu. Sokolstvo teži za tim, da čitav narod uđe u njegov krug — cilj bi tek onda bio potpuno postignut, kad bi se u njegovom krugu vaspitavao a po njegovoj uzgojnoj metodi i s njegovim vaspitnim sredstvom čitav narod. To su nepromenljive činjenice, koje vrede u pogledu politike upravo tako kao i u pogledu vere. Čim to stoji onda je izvesno, da Sokolstvo kao takvo ne sme poduzeti ništa, čime bi se isključio deo naroda, koji je inače pozvan da pride Sokolu. Čim bi ono to učinilo, odstupilo bi od svog općeg narodnog programa, okrnilo bi svoj program te bi se bistveno promenilo t. j. ne bi više bilo ono, što je danas i što je zaista bistveno sokolsko.

Dakle se sokolska organizacija ne sme stavljati na stranu ove ili one političke stranke; ne sme služiti ovoj ili onoj političkoj stranci a ne sme ni posizati u političke stranačke borbe.

To vredi za čitavu sokolsku organizaciju, kao i za pojedine njene delove, za društva. Uzmimo za primer, da stoje u izbornoj borbi dve stranke, obe s narodnim programima, koji nikako ne stoje u protivštini sa sokolskim načelima i recimo, da se ni u tom slučaju ne sme društvo upuštati u izbornu borbu. To bi značilo zloupotrebu sokolskog ugleda, izigravanje sokolske organizacije.

Naš je cilj viši od cilja bilo koje (političke) stranke u narodu a i naš program je širi. Sokolstvo stoji nad strankama i može samo tako dugo nesmetano vršiti svoj uzvišeni poziv, dok se u njoj ne raspale stranačke strasti i neprijateljstva, pored kojih je nemoguće

nesebični rad i nastojanje oko najviših narodnih koristi, kao što ih ima Soko u svom programu.

Možda bi Sokolstvo trebalo da ustanovi svoju političku stranku u narodu, pitamo se dalje. Na stotine će narasti broj našeg članstva, u Sokolstvu će biti velik deo izbornika u državi, disciplina je u Sokolstvu silna i pouzdana. Bilo bi dakle svega što je potrebno za jaku stranku, samo nečega bi još trebalo: politični program i onda bi mogli zaći u izbornu borbu.

No ni toga ne bi smeli učiniti. I to s toga razloga, jer toga nema u našem sokolskom programu. Tako glasi kratak odgovor. Naša je dužnost, da se držimo svojih zadataka, koji za večno vrede u narodu a čim bi prekoračili granice odma bi i pored časovite koristi po narod, iskorišćujući svoju silu, zavrgli ono, što daje Sokolstvu trajnu vrednost i moć i s političkim bi programom izgubili ono, što nas diže nad stranke.

Pojedinac kao član Sokola, ima u stvari učestvovanja u politici slobodne ruke. No razume se samo po sebi, da član Sokola ostaje i kao političar Soko, t. j. Soko mora ostati po svojim osobinama, po delovanju uvek i svuda vrednim članom sokolske organizacije; sokolska ga pravila obvezuju i kao političara, sokolska mu načela moraju ostati sveta i dok je političar.

Prema tome ne sme član Sokola podupirati stranke ili aktivno nastupiti u stranci, čiji se program ili delovanje protivi temeljnim sokolskim načelima i ne sme podupirati stranke, koja kao takva nastupa proti Sokolstvu i hoće da mu škodi.

Sa strankama, kojih se programi i delovanja ne protive sokolskim načelima, mogu članovi Sokola da sudeluju, koliko to od njih iziskuje državljanska dužnost i pravo, koliko time koriste interesima naroda i države. Soko treba da je u svakoj prilici potpun muž pa ne treba ni u tom važnom poslu da stoji po strani, ipak treba da ima svuda i uvek pred očima, da je Soko, koji ne sme ni u politici da postane sebičnim i ne sme nikada da dopusti, da njime ovladaju strasti. Baš u tom će poslu Sokolstvo, što brojnije će biti, to lakše i većma pripomoći, da dođe do ublaženja strastvenih međusobnih borba, koje razdvajaju narod te mu kao celini škodi, i iskorišćanju politike u lične svrhe, koje je danas preotelo mah u dnevnoj politici, moglo bi Sokolstvo svojim nastupanjem da stavi neke granice. Sokolstvo dakle već s vaspitanjem svojih članova doprinosi procesu ozdravljenja žalosnih naših političkih prilika i za to nije od potrebe, da ono kao takvo nastupa stranačko politički.

Ipak je u interesu sokolske stvari, da se oni pojedinci, koji drže važna, vodeća mesta u Sokolstvu, ne ističu kao stranački vođe ili agitatori. Razvikani partizani obično ne uživaju neograničenoga poverenja sviju članova i to naročito onde ne, gde je zastupano više političkih stranaka, s pristalicama u jednom te istom sokolskom društvu, u istoj župi ili u čitavom Sokolstvu. U takvim se slučajevima javlja najveća opasnost, da se članovi počnu deliti jedni od drugih i otuđivati. Sve ono, što se iznosi — najčešće u strastvenoj zagriženosti i u oblicima, koji tome odgovaraju — van Sokola, unosi se i među članove Sokola. Ličnost sokolskog vođe

(Sokola na važnom vodećem mestu) jeste ličnost od općeg upliva na članove. Taj se upliv može lako i zloupotребити, što se događa hotice i nehotice; ujedno se taj upliv i губи баš zbog губилка općeg поверења. Uzajamnost се okрњује. Na svaki се način u takvim sh.čajeвима oštećuju sokolske ствари. (Nastavićese.)

С. ВРДОЉАК:

О играма

I.

Састане ли се двоје деце најнежније добе, већ нађу какову игру, којом се играју. Један пут је та игра «озбиљна», јер их видиш како су без речи и озбиљна лица пригнули главице, па граде, цртају, копају . . . Мало затим озвања читава околица од њихова смеха, пусто-пашне вике и трчања. На једанпут плач прекида весеље. Један је настрадао код игре. Тишина. Чује се мирно ћеретање. Ово бива све јаче и јаче, док се не претвори опет у распојасано весеље. Настрадали је заборавио након мало минута своју бол и предао се ужитку игре.

Значи, да је игра прирођена људској нарави. Па све што је прирођено, наравно, има у животу и свој циљ. А шта је циљ игре, која је настала спонтано, инстинктивно, међу то двоје најмлађих? Истражимо. Видимо трчање, кретање. Овому је сврха, да јача, погодује развиту дечјег организма, које расте. Утисци, које теком игре прима дечји мозак, имају сврху, да пробуде, развију и усаврше душевне предности каснијега човјека. Веселење, које прати игру, је заправо подражујуће срество, да се тело и мозак детета развија, јер без весеља сигурно је, да се те две ствари не би dostatно развиле. Запт, позорност ствара код деце брзо досаду и уморност, дочим код весеља настаје уморност, када су створени физиолошки предувети, па се вежба инстинктивно прекида.

Из овога видимо, да је главна осебина игре у најнежнијој доби весеље и кретање. Не само најнежније, него и дечје, све тамо до свршетка пучке школе. Ту ће игре избегавати дуже, непомично стајање и напињање мозга. Оне ће бити једноставне и садржавати касније тек приправу, почетке финоће, које захтева игра иза добе пучке школе.

Развијањем умних способности детета, упоредо се стала развијати и усавршавати и игра. Задржала је она и надаље своју веселост и живахно кретање, али кретање су постале савршеније, одређене и замршеније. Све ово постављало је веће захтеве на суделовање мозга. Душевне осебине мозга почеле се и тиме истанчавати, усавршавати и надопуњати оне, које је школа и кућа у детету развила. Овај начин игре гојимо с већ одраслијом омладином, иза 10 до 15—16 године, то јест до оне добе, када у животу настају бурни телесни и душевни процеси, који ће да имају велики утицај на каснији ток живота. То је доба, када одгојитељ може у велике да упливише на карактер младића, који је почео да поприма на мужевности. А

колико вежба, а посебице игра, може упливати на карактер детета и младића, видићемо мало потоње касније. Знамо, да тек настајањем те важне добе (15 до 16 год.) почиње мишичје да се снажно развија, снага расте, те према томе клонићемо се још игара, које захтевају употребу велике физичке силе.

И то ће доћи на ред, када организам буде томе дорасао.

Овакове игре делују на хармонички развој и изградбу тела, јер њихов је избор велик, те их се успешно може употребити према потребама организма.

Настао је даљи развитак игре. Познајемо га под именом лаке атлетике. То су финије, теже игре, са прописаним и одређеним правилима или, да се и на други начин изразимо, то је спорт у свом зачетку, у својем почетном облику. Игара, које гојимо под именом лаке атлетике, имамо велики избор. Њих ће моћи с успехом извађати младић, којему се је већ и снага развила, дакле иза 15 до 16 године, у којему се већ у добрахном развоју неке чврсте особине карактера: воља и одважност. Код лаке атлетике гојимо што више њезиних грана и ниједну од њих не терајмо до крајних граница. У вештим рукама она ће такођер упливисати на хармонички развој тела и хигијенски га учврстити.

Даљи и задњи развој игре је спорт. Спорт је игра са својим тачно одређеним правилима, у којој се играч специјализише. Специјализати значи усавршити се у једној ствари на уштрб других. Усавршити се у једној грани лаке атлетике, да се дође до победе, рекорда, значи доста пута заборавити сва правила и назоре о естетском и хигијеничком развоју властитог тела и подврћи се једностраном, врло често претераном вежбању лих с намером да победи, дође до циља. Једнострано интензивно јачање некојих органа доводи до њиховог претераног развоја напурама закрљжљалим другим. Свака скрајност има својих граница, које се без погибелни не смију прекорачити, а ми знамо, да се управо код спорта оне границе врло често прекорачују на уштрб организма. Слично једностраном развоју тела развијају се и прекорачују неке крајности карактера н. пр. плашљивост, неодлучност, развила се до одлучности, крајње одлучности, а напоскон често прекорачи до суровости.

Главна карактеристика спорта је борба, било лицем у лице с противником или са самом нарави. Борба захтева обично крајње напинање сила и ово напинање је главним узроком, да спорт, уза све напоменуте недостатке, губи и на предностима, које са собом носи, н. пр. спорт се врши на зраку, на отвореном. Проузрокује ли јако дисање, ето користи за плућа и срце, ако је зрак чист. Је ли зрак нечист, запрашен, играч тога у страсти борбе не опажа и не брине се. На место користи настаје штета. Срце, које под упливом појачаног физичког рада и јача се, ради претеривања страда.

Спорт има своје недостатке, а и предности. Треба једно и друго познавати, барем да се предности могу искористити. Енглески телесни сустав, који се темељи на спорту, зна то добро и има користи од његових предности. Али, на жалост, више је других, који тога не виде и не разумију.

(Наставиће се.)

Profesor Louis Léger

doma iz Tuluze, je obhajal 13. januarja t. l. rojstveno osemdesetletnico. Vse Slovanstvo se pridružuje redkemu slavju s čestitkami, kajti godovniku gre zasluga, da so slovanski rodovi poznani po evropskem zapadu.

Pred njegovim nastopom so bile zadevne razmere neverjetne. V uvodu k svoji knjigi o češkem pesništvu pripoveduje Léger, da je slovstvenik Ampère l. 1830. v nekem prevodu iz češčine, narejenem seveda po nemški prestavi, zamenjal Čehe s cigani, v kar ga je pač zavedla dvoumna beseda «bohémien». In kakor šaljivo razklada v svojih spominih (*Souvenirs d'un Slavophile*, 1897), so mislili Légerovi prijatelji, ko je prvič potoval v Prago, da se hoče tam naučiti nemščine.

Poljaki so prvi vzbudili pozornost po svojih vstajah leta 1830. in 1863. Mnogo prebežnikov se je tedaj nastanilo v Parizu, med njimi tudi veliki pesnik Adam Mickiewicz, kateremu je francoska vlada osnovala stolico za slovanske jezike in literature na Collège de France (1840.—1844.). Za njim je prevzel to službo domačin Cyprien Robert, ki pa je brzo in brez sledu izginil. Nato je nastopil na omenjenem ljudskem vseučilišču zopet Poljak Aleksander Chodžko. Tem prvim slavistom se šole ni posrečilo ustanoviti. Štoprav Légeru se je stvar obnesla. Stolico na Francoskem kolegiju je zasedel l. 1885. in jo proslavil. Upravičeno trdi Ernest Denis, da je Léger (reci: Ležé) utemeljitelj slovanske vede v Franciji. Ta častni naziv si je priboril ne samo z dolgoletnim poučevanjem, marveč osobito z znanstvenim in publicističnim delovanjem o Slovanih, njih slovstvih in starožitnosti, prosveti in politiki.

Svojo naklonjenost do njih je privedočil ne najmanj s tem, da si je prisvojil domala vsa slovanska narečja. Pričel je pri Chodžku s poljščino, nadaljeval temeljito z ruščino. Potem se je bavil s češčino pod vplivom češkega pesnika, prekuceha Josefa Friča, ki se je l. 1864. zatekel v Pariz. — Ko se je nekoč Léger vozil po Slovaškem, ga je preprost loncevezec vprašal, odkod prihaja. Léger pokaže proti zapadu. — Iz Prage? — Ne, še dalje. — Tako je domačin ugibal po vaseh, dokler nista prekoračila zahodne češke granice. Ko pa je učenjak povedal osuplemu sopotniku, da je iz Pariza, je Slovak jezno odšel v drugi železniški oddelek, češ, da se mu tujec blagovoli posmehovati.

Tudi srbohrvaščine se je navadil in je večkrat s slušatelji tolmačil kaj iz tega slovstva. Tako smo leta 1910./11. čitali pri njem «Gorski vijenac». Tudi slovenski sem govoril z njim; on pa mi je odgovarjal v srbohrvaščini, v katero mu je tupaťam ušel češki izraz n. pr. «často» za «često». Léger je prvi prevel na francoščino Vodnikovo «Ilirijo oživljeno» v spisu o «Avstrijski državi». Ne bom podrobno našteval njegovih preštevilih del, od katerih so bila nekatera prepovedana v bivši Dvojni monarhiji, n. pr. *La Bohême historique, pittoresque et littéraire* (1867.). Dostaviti hočem, da je njegova *Histoire de l'Autriche-Hongrie* (1878.) doživela dokaj izdaj in bila prevedena na angleški jezik, kakor je izšla njegova *Mytho-*

logie slave (1900.) tudi v srbščini. O Jugoslovenih je razpravljajl zlasti v naslednjih publikacijah: La Slave, le Danube et le Balkan (1884.), La Bulgarie (1885.), Serbes, Croates et Bulgares (1913.). Med svetovnim požarom se je zavzemal za razpad Avstrije ter osamosvojitve podjarmljenih narodov v spisu La liquidation de l'Autriche-Hongroie (1915.). Zamolčati ne smem dragocene izdaje staroslovenskega evangelija iz Reimsa na Francoskem pod imenom Texte du sacre (1899.), na katerega so prisegali novomaziljeni francoski kralji.

Cehi so Légera z navdušenjem slavili, tudi Bolgari niso zaostajali, dočim je mladi slavist naletel v Beogradu na zaprta vrata. Ni čudo, če se je potlej ukvarjal daleko največ s češkimi zadevami. Vendar je imel odprto srce za slehernega Slovana. Za to je sprejemal ob ponedeljkih popoldne na svojem stanovanju zgolj slovanske poselnike, predvsem dijaštvo, in se menil z njimi v njih materinščini. Po očetovsko je svaril Ruse, naj toliko ne besedičijo, temveč rajše več delajo, in jim navajal Nestorjev letopis, katerega je tudi pofrancožil, nagovor, ki z njim vabi odposlanstvo veljakov tujega mogotca, naj zasede ruski prestol: «Zemlja naša je velika in bogata, toda reda ni v njej.» Ob teh prisrčnih ponedeljskih obiskih sem občudoval Légerovo sijajno knjižnico, katero si je nabavil s priznано francosko štedljivostjo. Njegova varčnost! Zbadljiv Parižan, ki je čul, da pojdem drugi dan k Légeru na posej, mi je dejal: «Če se hočete gospodu prikupiti, prinesite starega kruha za kokoši!» To indiskretno podrobnost izdajam samo radi slikovitosti: poudariti pa treba v isti sapi, da je predlani g. Léger poklonil svojo bogato zbirko francoskemu Institutu, čigar član je že dolgo vrsto let.

Njegovemu jubileju, ki ga je praznoval ves slovanski svet kakor tudi Pariz, naj se odzove Sokolstvo in se spomni člana, ki s ponosom oblači sokolski kroj.

A. Debeljak.

ZDRAVSTVO

ДОЦЕНТ ДР. ИВАН РОБИДА, ЛУБЉАНА:

О алкохолу

Алкохол (од арабског «el-kijul» т. ј. фини племенити елеменат) као етилни алкохол у врсти алкохола други члан с кемичком формулом C_2H_5-OH је разпад шећера и чини активну примесу наших опојних пића: пива, вина и ракије. Његово врелиште је фиксирано на $78.3^{\circ} C$, а специфична му је тежина 0.749. Пиво има у себи 2 до 10, вино 7 до 22 а ракија 20 до 80 процената алкохола.

Алкохол изгори у нашем телу најпре у алдехид и оцатну а затим скоро сасвим у угљичну киселину и воду. Један грам апсолутног алкохола има 7 грам-калорија. Деловање његово у нашем телу јавља се у првом реду у том, што раширује крвне цеви. Последица тога је осећање пријатне топлоте, док термометар показује фактички рас-

хлађивање тела. Алкохол даље дражи слузокожу на путу, којим пролази особито у желуцу и цревима, где остаје дуже време нерастворен. Прелазећи у телесне сокове јавља своје деловање на мождане чији рад промени тако, да морамо ту њихову реакцију сматрати за болест. Алкохол дакле делује штетно на наше тело; морамо га према томе сматрати за отров.

Своје отровне способности показује још у већој мери при трајном уживању опојних пића (хронични алкохолизам).

У првом реду квари јетра, ту кемичку творницу, тај дезинфектор нашег тела, затим желудац, срце, бубреге и све органе редом облажући их машћу те их чини неспособним за правилан рад и проузрокује разне болести. Особито штетно делује на живце, у којима током времена изазове тешке патолошке промене.

Штетно деловање алкохола се тим теже познаје, што нам се тај завађач приближује постепеним наступом и делује, како ћемо касније видети преваром. То мексифелско деловање његово оцртао је врло лепо Х. Мајер речима: «Чудан је то елемент што се зове алкохол; подигне рад мишица и срца а обоје ослаби; грије а узима топлоту; повећава апетит... да спречава пробаву; учини те покретљивим, веселим, задовољним па направи да говориш и радиш глупости иза којих долази мамурлук. Укратко, (алкохол) је право чаробњачко пиће».

Како штетно утиче алкохол на наш душевни рад и у опште, знали су већ законодавци и мислиоци старих народа (Ликург, Диоген, Хишократ, Платон) а и скоро сви велики духови свих времена до данашњег дана.

У пркос томе спознању имали су сви културни народи, докле сиче историја, своја опојна пића. Тако су већ Египћани точили неку врсту пива, Азијци су правили вино, које није оскудевало ни Грцима ни Римљанима. Сви народи садањег културног света познају од памтивека алкохолна пића а некултурни народи, који су их упознали, управо страшно жуде за њима. Разуме се да културно и некултурно човечанство позна и употребљава још више других твари, које делују на човечију психу слично као алкохол (опијум, хашиш, мата, беладона и друге).

У том и лежи главни узрок употребљавања и ширења алкохола, у том специфичном деловању његовом на наш душевни живот. Алкохол нас доведе ако га пијемо у чувствено расположење а исто тако делује кад је потребно велике масе људства довести у заједничко расположење, заједничко радовање и заједничко одушевљење.

Штета што је доноси алкохол услед ретког уживања само од прилике до прилике свакако је мања од оне што долази услед редовног уживања алкохола особито у великој количини. Дивље народе је алкохол у врло кратком времену управо истребио а и нас уништава нешто полаганије али зато не мање сигурно. Проузрокујући сам целу хрпу болести, приправља другим пут, умањује отпорност појединца и племена према инфекцијама и интоксикацијама те болестима и поремећењима уопште, повећава број оболења и смртност, уништава децу, умањује плодност, дегенерише и слаби потомство,

kvари mir in red, potkopaва moč države, razjeda породični život, uništaava moral, proузрокује безброј злочина in nesreča, ubija blagostaње in narodno bogastvo, гура појединце in целе породице у пропаст in уништује in доводи најшире слојеве до беде.

Све то море човечије несреће проузрокује алкохол, квари, раздире, ubija in уништава наш душевни живот, наш интелект, наше осећање а с њим in нашу вољу.

Та сува факта нам наводи in ту несретну судбу нам прориче знаност о алкохолу in његовом деловању.

Алкохол је дакле непријатељ појединца, непријатељ породице, непријатељ народа in човечанства уопште.

Алкохолизам треба дакле сматрати неетичком појавом, наскроз противном соколској идеји in начелима Соколства.

Чим смо дошли до тог спознања, знамо шта нам је дужност in какве конзеквенције морамо вући из добивених закључака.

Као in сваку другу неетичку појаву, која поврх свега угрожава in ubija тело in душу in уништује наш народ, побиваћемо in алкохолизам свагде где год би хтео да се угнезди у нашим редовима in затираћемо га свом нашем неумољивом енергијом где се појави у народу.

Пут ће бити тировит, дело тешко, али ко је Соко не позна страха in не боји се напора. А победа ће бити наша — јер је Соко увек победио кад in где је хтео.

И овај пут ће победити. Зато на дело браћо!

DOCENT DR. IVAN ROBIDA, LJUBLJANA:

O alkoholu

Alkohol (iz arabskega «el kijul», т. ј. fina, plemenita snov) kot etilni alkohol v vrsti alkoholov drugi član s kemično formulo C_2H_5-OH , je razpadek sladkorja in tvori učinkovito primes naših opojnih pijač: diva, vina in žganja. Njegovo vrelišče je fiksirano z $78.3^{\circ}C$, njegova specifična teža znaša 0.794. Pivo vsebuje nekako 2 do 10, vino 7 do 22, žganje 20 do 80 odstotkov alkohola.

Zaužiti alkohol zgori v našem telesu najprvo v aldehyd in ocatovo, potem pa skoro povsem v ogljenčevo dvokislino in vodo. 1 gram absolutnega alkohola odgovarja sedmim gramskim kalorijam. Ob svoji presnovi pa učinkuje na poseben način, ki se kaže v prvi vrsti v tem, da se razširijo žile. Posledica tega je občutek prijetne toplote, dočim termometer ugotavlja dejansko razhlajenje telesa. Nadalje draži alkohol sluznice na poti, ki jo prehodi, osobito v želodcu in črevesju, v katerem dalj časa nerazkrojen obleži. Prišedši v telesne sokove, kaže potem svoje učinkovanje na možgane, katerih delovanje izpremeni tako, da moramo to njihovo reakcijo smatrati za bolezen. Alkohol torej na naše telo kvarno vpliva; smatrati ga moramo torej za strup.

Svoje strupene lastnosti pa razvija alkohol v dokaj večji meri pri pogostem, pri trajnem uživanju opojnih pijač (kronični alkoholi-

zem). V prvi vrsti okvarja jetra, to kemično tvornico in razstrupljivalnico našega telesa, potem želodec, srce, ledvice, in vse organe zapored, katere zamaščuje, jih napravlja za pravilno delovanje nesposobne in povzroča razne presnovne bolezni. Osobito kvarno učinkuje na naše živčevje, v katerem izzove tekem časa težke bolezenske izpremembe.

Zavrtačno učinkovanje alkohola je tem težje spoznati, ker se nam bliža zapeljivec s prikupnim nastopom in deluje, kakor bomo pozneje videli, s prevarami. To mefistofelsko učinkovanje njegovo je naslikal H. Mayer jako posrečeno z besedami: «Čudna je ta snov, ki se imenuje alkohol; povzdigne delo mišic in srca, a oboje oslabi; greje, a jemlje toploto; izboljšuje tek ... dasi moti prebavo; dela te zaupljivega, veselega, zadovoljnega, dasi naredi, da govoriš in delaš bedastoče, katerim sledi kes. Skratka, (alkohol) je v istini ... čarovniška pijača.»

Kako kvarno vpliva alkohol na naše duševno delovanje in vobče, so vedeli že zakonodajalci in misleci starih narodov (Lykurg, Diogenes, Hippokrates, Plato), a tudi skoro vsi veliki duhovi vseh dob do današnjega dne.

Navzlic temu spoznanju pa so imeli vsi kulturni narodi, kolikor daleč sega zgodovina, svoje opojne pijače. Tako so točili že Egipčani neke vrste pivo, Azijci pa so napravljali vino, katerega tudi ni primanjkovalo niti Grkom niti Rimcem. A tudi vsi narodi sedanjega kulturnega sveta poznajo od pamtiveka alkoholne pijače, nekulturni narodi, ki so jih spoznali, pa hlepe naravnost strastno po njih. Seveda pa pozna in uporablja človeštvo, kulturno in nekulturno, še več drugih snovi, katere vplivajo podobno kakor alkohol na človeško psiho (opij, hašiš, maša, beladona in druge).

V tem fiči tudi glavni vzrok zauživanja in razširjanja alkohola med narodi, v tem specifičnem učinkovanju njegovem na naše duševno življenje. Alkohol nas pripravi v gotovo čustveno ubranost, če ga pijemo sami, in vpliva prav tako, kadar je treba velike množice ljudstva pripraviti v skupno ubranost, v skupno radovanje, v skupno navdušenost.

Škoda pa, ki jo napravi alkohol radi redkega, samo priložnostnega uživanja, je vendarle majhna v primeri z ono, ki nastane radi rednega popivanja osobito širokih plasti. Divje narode je alkohol v najkrajšem času naravnost iztrebil, tudi nas uničuje nekoliko počasneje, a zato ne manj zanesljivo. Sam povzročujoč celo kopo bolezni, pripravlja drugim pot, zmanjšuje odpornost posameznika in rodu napram infekcijam in intoksikacijam ter boleznim in okvaram sploh, zvišuje torej bolehnost in umrljivost, uničuje deco, znižuje plodovitost, razplemenjuje in oslablja zarod, moti mir in red, izpodkopuje moč države, razjeda rodbinsko življenje, uničuje nrvnost, zakrivi nebroj zločinov in nesreč, ubija blagostanje in narodno bogastvo, spravlja posameznike in cele rodbine v propast in pogubo ter dovaja in pritira najširše sloje do bede.

Vse to morje človeškega gorja pa povzroča alkohol, ker okvarja, razdira, ubija in uničuje naše duševno življenje: naš intelekt, naše čustvovanje in z njimi našo voljo.

Ta suha dejstva nam navaja, in to uničevalno sodbo izreka značajnost o alkoholu in njegovem učinkovanju.

Alkohol je torej sovražnik posameznika, sovražnik rodbine, sovražnik naroda in človeštva sploh.

Alkoholizem imamo torej smatrati za neetičen pojav, vseskozi nasproten sokolski ideji in načelom Sokolstva.

Kakor hitro pa smo prišli do tega spoznanja, vemo, kaj je naša dolžnost, in kake posledice imamo izvajati iz dobljenih zaključkov.

Kakor vsak drugi neetični pojav, ki vrh vsega ogroža in ubija telo in dušo, in uničuje naš narod, pobijali bomo alkoholizem povsod in vedno, kjerkoli bi se hotel vgnezditi v naših vrstah, in ga bomo zatirali z vso našo neizprosno energijo, kjer se pojavi v narodu.

Poť bo trnjeva, delo bo težko, a kdor je Sokol, ne pozna strahu in se ne boji napora. Zmaga pa bo naša — ker je Sokol še vedno zmagal, kjer in koder je hotel.

In tudi to poť hoče. Zato pa na delo, bratje!

IZ STAREŠINSTVA JSS

Glavna skupščina Jugoslovenskega sokolskega saveza se bo vršila v Beogradu dne 25. marca 1925.

Seja odbora Jugoslovenskega sokolskega saveza se je ob lepi udeležbi izvršila v nedeljo, dne 28. januarja 1925. v Ljubljani v dvorani magistratne poštevalnice. Seja je potekla v skozinsko stvarnem razpoloženju. Odbor je rešil več važnih zadev, ki so tudi načelnega značaja. Poročilo o tej zanimivi seji prinesemo podrobno v prihodnji številki.

Službene Novine kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca br. 288: Mi Aleksander I po milosti Božjoj i volji Narodnoj kralj Srba, Hrvata i Slovenaca na predlog Našeg Ministra Prosvete odlikujemo: Našim Ordenom Svetoga Save IV reda: Zastupnika Gimnastičkih Organizacija i Naroda na prvom Sletu Jugoslovenskog Sokolskog Saveza u Ljubljani, Komandanta Ruaje, Pariz, Alojza Kajzera, narodnog poslanika, Luksenburg, Nikolu Spiridona, Badesku, Bukurešt, Zorža Rejnalda, Pariz, E. Gailleza, Gan, Belgija, Omara Ben Mahmuda, Alžir, D-r Lloyd Storr-Best, London. Naš Ministar Prosvete neka izvrši ovaj Ukaz. 4. decembra 1922. god. Beograd. Aleksandar, s. r. Ministar Prosvete, Sv. Pribičević, s. r.

Službene Novine kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca br. 289: Mi Aleksandar I po milosti Božjoj i volji Narodnoj kralj Srba, Hrvata i Slovenaca na predlog Našeg Ministra Prosvete, odlikujemo: Našim Ordenom Svetoga Save IV stepena: Stepaneka Vinienca, podstarješinu Česke Opštine Sokolke u Pragu; Čadu Josefa, vođu međunarodne utakmičke čete; Xavela Bohumila, člana Načelstva Česke Opštine Sokolke; D-r Urbana Jaroslava, tajnika Česke Opštine Sokolke; Karela Pospisila, kompozitora; Mladu Malu, načelnicu Česke Opštine Sokolke u Pragu. Naš Ministar Prosvete neka izvrši ovaj Ukaz. 4. decembra 1922. godine Beograd. Aleksandar, s. r. Ministar Prosvete Sv. Pribičević, s. r.

Službene Novine kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca br. 293: Mi Aleksandar I po milosti Božjoj i volji Narodnoj kralj Srba, Hrvata i Slovenaca na predlog Našeg Ministra Prosvete, odlikujemo: Našim Ordenom Svetoga Save III stepena: D-r Lazara Popovića, urednika Sokolskog Glasnika u Zagrebu; D-r Pavla Pestotnika, starostu Soкола I u Jjubljani; Našim Ordenom Svetoga Save IV reda: D-r Viktora Murnika, načelnika Jugoslovenskog Sokolskog Saveza; Miroslava Ambrozića, člana Tehničkog Odbora Sokolskog Saveza u Jjubljani; Frana Ajmana, načelnika Župe Krajev; D-r Ivana Vašića, starostu Župe Novo-

местo: Милана Тодоровића, началника Жупе Нови Сад; Јанка Љуштину, началника Жупе Загреб; Д-р Богдана Видовића, началника Жупе Сарајево; Чеду Милића, старосту Жупе Мостар; Д-р Алоџија Јауша, старосту Жупе Сплит; Јанка Бораса, началника Жупе Ријека; Јанка Јазбеца, заменика началника Жупе Река; Нанду Маролта, старосту Жупе Љубљана I; Д-р Људевита Пивка, старосту Жупе Марибор; Људевита Крајнца, началника Жупе Марибор; Драгутина Келарића, старосту сокола у Крижевцима; Душана Богуновића, члана Председништва Жупе Загреб; Бранка Палчића, началника Сокола II Загреб; Момира Корунковића, старосту Сокола Београд; Мирослава Војиновића, началника Београдске Жупе; Нашим Орденом Светог Саве V реда: Вељу Поповића, члана Председништва Жупе Београд; Анту Фулгоци, началника Жупе Шибениц; Ђорџа Илића, началника Сокола Београд I; Михајла Градојевића, председника Просветног Одељења Жупе Београд; и Милицу Јовановић, началницу Жупе Београд. Наш Министар Просвете нека изврши овај Указ. 4. децембра 1922. године у Београду. Александар, с. р. Св. Прибићевић, с. р.

VIII. редна сеја старејштва JSS. дне 2. јануарја 1923. Konzulat Češke republike se zahvaljuje za izraženo sožalje povodom smrti poslanika br. Kaline. — Društva, ki prosijo pri raznih društvih za denarne prispevke, se opozori, da smejo to storiti samo z dovoljenjem JSS. — Društva se opozarjajo, da se morajo vršiti občni zbori na podlagi novih pravil. — Prošnje društev, ki prosijo Savez za denarne podpore, se odklonijo, ker nima Savez sredstev. — Nanovo je bilo ustanovljenih šest društev. Konstatira se, da se društva ne zanimajo za prijave v poškodbeni fond, oziroma ne izvršujejo predpisov glede članske matice. — Odobri se izključitev članice Ljube Gjuričeve iz Prijedora in Josipa Turčiča iz Zemuna. — Vsem uredništvom časopisov, ki so prošlo leto objavljali sokolske vesti, se izreče zahvala.

IX. редна сеја старејштва JSS. дне 9. јануарја 1923. Ministarstvo saobraćaja je zopet odbilo prošnje starešinstva za polovične cene na železnicah za vse člane starešinstva. Predlog sokolskega društva v Mariboru glede političnega delovanja članov starešinstva se vrne župi, da ga stavi kot župni predlog na odborovo sejo. — Sumadijska župa prosi za posredovanje pri ministarstvu vojne za znižanje tarife vojaških godb pri sokolskih prireditvah. Ker so bile vse tozadevne prošnje JSS. od ministarstva vojne odbite, se nova prošnja već ne vložī. — Ista župa prosi za posredovanje pri ministarstvu saobraćaja za polovične vozne listke za župne funkcionarje. Tozadevne prošnje JSS. je ministarstvo že odbilo, vzlic temu se vložī ponovna prošnja. — Župi Mostar se prepusti določitev časa in drugih podrobnosti glede prenosa kosti vladike Rade. — V katastru je vpisanih dosedaj samo 1063 članov. — Reši se še već zadev glede odborove seje in glavne skupščine Jugoslovenske sokolske matice.

X. редна сеја старејштва JSS. дне 16. јануарја 1923. Zadeva naračajskih znakov se na predlog sokolske župe v Zagrebu predloži ponovno v prefres odborovi seji dne 28. t. m. — Odobri se program dela v I. 1923., ki ga je izdelal tehniški odbor sporazumno s prosvetnim odelkom ter se bo predložil odborovi seji v potrditev. Isto tako se razpravlja o financijsnih vprašanjih Saveza ter se stavijo odborovi seji primerni predlogi. — Prosvetni odelk poroča, da je imel već sej, na katerih se je razpravljalo o podrobnejšem delu, o kateri zadevi se bo poročalo na odborovi seji. — Razpravljalo se je o udeležbi JSS. na jubilejnih slavnostih francoskih gimnaziov v Rouenu in na medzletnih tekmah COS. v Pragi.

XI. редна сеја старејштва JSS. дне 23. јануарја 1923. ČOS. se zahvaljuje za izraženo sožalje povodom smrti brata Kaline. — Nekatere župe javljajo občne zборе. Z ozirom na slabo financijsno razmerje Saveza se prepusti odločitev glede pošiljanja zastopnikov JSS. na glavne skupščine žup odboru JSS. — Za podporo ubogi rodbini brata Bunoza je do sedaj prispevalo 6 društev z zneskom 950 Din. — Rešijo se še nekatere notranje zadeve, dalje nekatere zadeve glede Sokolske matice, glede odborove seje in nekatere društvene zadeve.

Iz vseh društev JSS. sta izključena Josip Turčič iz Zemuna in članica Ljuba Gjuričeva iz Prijedora.

Zbirajte darove za rodbino ponesrečenega brata Bunoza. Stareјshinstvo JSS. je pozvalo vse župe, naj zbirajo darove za ubožno rodbino br. Bunoza, ki se je ponesrečil pri javni telovadbi v Hercegovem. Nekatere društva, oziroma župe, so se temu pozivu odzvala, većina društev pa ne. Ponovno pozivljamo vsa bratska

društva, da pošljejo primerne prispevke za ubogo rodbino, ki živi v veliki bedi. Naša dolžnost je, da podpiramo svoje člane v nesreči.

Vsa društva pozivljamo, da potem žup takoj plačajo savezni porez v znesku 2 Din za člana. Opozarjamo, da mora tudi za l. 1923. vsak član plačati 50 par za zavarovalni fond JSS. Večina društev ni plačala prispevke za zavarovalni fond za l. 1922. Društva, ki ne plačajo tega prispevka, nimajo pravice zahtevati odškodnine za svoje člane v primeru poškodbe. Istofako nimajo nobenih pravic ona društva, ki ne izpolnijo predpisov glede članske matice. Ako nočete članstvu škodovati, storite svojo dolžnost!

Statističko stanje Saveza. Dne 1. januara 1923. bilo je u Savezu učlanjenih društava 424. Nova društva su Iib i Lazarevac u oblasti župe Beograd. Broj društava će biti nešto malo manji jer nam javljaju župe, da su počele brisati iz popisa sva ona društva, koja su neaktivna. Tako n. pr. javlja župa Mostar, da briše društva Opuzen, Ljubinje i Bijelu, župa Bečkerek je javila da su privremeno obustavili rad društva: Melenci, Karlovo, Jerkovac, Tomaševac, Orlovač i Mokrin. Sva ta društva su po svoj prilici osnovana u trenutnom oduševljenju, pa pošto nisu imala uslova za opstanak, n. pr. vežbaonica, prednjaka, opreme itd., morala su propasti. Ne osnivajmo dakle društva tamo gde im nije siguran opstanak. Sv.

Iz statističkog odevka. U decembru g. 1922. rasposlali smo svim župama «Izveštaje o radu g. 1922.». Župe su razdelile statističke arke pojedinim društvima. Dužnost svih jedinica je, da u određenom vremenu, t. j. do 15. februara pošlju pravilno ispunjene izveštaje svojoj župi, koja će ih odmah čim dobije više nego polovicu društvenih araka, poslati saveznom statističkom odevku, da ih ovaj upotrebi za sastavljanje statistike za god. 1922. Statistika mora biti gotova do glavne savezne skupštine, koja će se održati koncem marta u Beogradu. Još jedanput upozorujemo bratska društva da odmah po godišnjim glavnim skupštinama ispunje statističke arke i bez oklevanja vrata svojim župama. Članski katastar J. S. S., koji bi morao biti gotov do 1. januara 1923., iz raznih uzroka je zakasnio. Katastralni «Popisi članstva», pristupnice i okružnice, koje objašnjavaju, kako se vodi sav statističko-evidencijski posao, poslani su koncem novembra i početkom decembra svima društvima direktno a nekoje preko župa. Sva društva neka u interesu svoga članstva, osobito vežbača i vežbačica, u najkraćem vremenu pošalju popise članova župama, da ih župe pošlju Savezu. Ne odlažite. Svakog novog člana javite «prijavnicom» župi. Župe javljaju svaki mesec na zajedničkom župnom arku Savezu. Budite tačni, jer samo onaj brać ili sestra imaju pravo na potporu iz fonda za ozledene, koji je bio od društva pravovremeno prijavljen župi i Savezu i koji je platio za osiguranje 1 dinar godišnje u fond za ozledene. Pozivamo sva društva, da pravovremeno pakupe od svog članstva prinose za fond i pošalju Savezu. Na pošiljci neka se tačno naznači, da je novac za fond za ozledene.

IZ TEHNIČNEGA ODBORA JSS

Tehnični odbor JSS. je imel v preteklem mesecu seje dne 4., 11., 18., 21. in 25. Predmeti razmotrivanja so bili naslednji: načrt za delo v letu 1923., izpeljava vzajemnega in sporazumnega delovanja s prosvetnim odevkom, načrt in izvedba prednjakovega tečaja za župne prednjake, poslovnik za vse tehnične organe, red za nastope pri pogrebih, statistika vseh prednjakov in prednjačic v Savezu, izpopolnitev tekmovalnih redov, poslovnik za naraščajski odevak. — Za predsednika Saveznega naraščajskega odevka je bil določen br. Vladimir Kušcer. — Razen tega sestavlja tehnični odbor podrobno poročilo o tehničnem vodstvu vsesokolskega zleta, v katerem bodo navedene izkušnje, ki jih je dobil v praktični izvedbi, in nasveti glede izboljšanj v bodoče po izkušnjah, ki jih je imel na zadnjem zletu.

Medjusletska natecanja ČOS. preložena su sa 28. i 29. juna na 6., 7. i 8. jula 1923. godine.

Obrazac za svedočanstva o župskim ispitima.

Sokolska župa
Ispitna komisija za župske prednjačke ispite.

Svedodžba.

Brat-Sestra roden(a) dne u član(ica) sokolskog društva u župa prijavi(o)la se na temelju prednjačkog tečaja bez prednjačkog tečaja¹ za župski prednjački ispit, a ispitala ga (jo) je na temelju propisa saveznog poslovника za prednjačke ispite dne sledeća komisija: predsednik članovi komisije:

Komisija priznaje kandidatu(kinj) u pojedinim predmetima sledeće redove:

1.) Pismeni ispit	tačaka t. j.	ocenu ²
2.) Sokolska ideja	» »	»
3.) Sistem telovežbe i metoda	» »	»
4.) Istorija, organizacija, uprava, sprave, vežbaonice	» »	»
5.) Anatomija, fiziologija, higijena, prva pomoć	» »	»

Kandidat(kinj) je položio(la) ispit pa je sposoban za prednjaka.³

Polpisana komisij mu (joj) izdaje ovu svedodžbu čime brat-sestra preuzima prava i dužnosti župskog prednjaka.

U, dne

..... član komisije	(L. S.) član komisije
..... član komisije predsednik član komisije

¹ Nepotrebno precrtati.

² Vidi poslovnik za župne prednjačke ispite tačka 13.

³ Tačka 15 poslovnika za župske prednjačke ispite: Kandidat, koji je dobio u jednom predmetu ocenu nedovoljnu, **nesposoban** je za prednjaka. Kandidat, koji je dobio iz trećine predmeta odlično, je «odlično sposoban» za prednjaka, inače ga treba proglasiti za «sposobnog».

IZ PROSVETNEGA ODSEKA

Prosvetno delo v sokolskih društvih.

Savezni prosvetni odsek izdeluje podrobno organizacijo prosvetnega dela v Sokolstvu in podrobna navodila, kako se ima prosvetno delo vršiti. Načelno stališče, ki ga pri tem zavzema, je utemeljeno v bistvu sokolske misli, in je izraženo v pravilu, da bodi prosvetno delo, ki je strogo sokolsko vzgojno delo, neločljivo od tehničnega dela pri redni telovadbi. Tu je prava sokolska vzgoja, ki obstoji v nedeljivem telesnem in duševnem poplmenjevanju, oziroma napredovanju udeleženega članstva. Naloga prosvetnega odseka je torej izpopolnjevati vzgojno delo prednjakov, pomagati prednjakom, predvsem v smremljenju za poglobitvijo sokolske zavesti članstva in v prizadevanju, nuditi članstvu kolikor mogoče ugodnejšo priliko za pridobitev in izpopolnjevanje splošne naobrazbe. Temu važnemu poklicu v Sokolstvu pa naj se posvetijo tudi netelovadci, predvsem oni, ki imajo po svoji izobrazbi primernejše sposobnosti.

Na tem principu je ustanovljen in sestavljen Savezni prosvetni odsek, po istem načelu naj se ustanove in delujejo tudi župni in društveni prosvetni odseki. Ker je duša vsega dela v telovadnici načelnik, naj bo tudi vodstvo prosvetnega dela v rokah načelnika, njemu ob strani pa naj stoje bratje in sestre, ki, četudi niso

2. **Telesna vzgoja.** — Potreba telesne vzgoje z ozirom na zdravje, moč in telesno lepoto. (Predavanja 10.—11. — Bit misli sokolske 34.—35.)
3. **Telesna vzgoja.** — Telesna vzgoja pri Grkih kot vzor. Duševne vrline, ki jih pridobimo s telovadbo. (Predavanja 12.—15. — Bit misli sokolske 36.—37.)
4. **Nravstvena vzgoja.** — Odkritost, vztrajnost, hrabrost, moč volje, disciplina, individualizem, kolektivizem. (Predavanja 15.—17. — Bit misli sokolske 37. do 39.)
5. **Narodna vzgoja.** — Ljubezen do naroda, jezika in domovine. Svoboda naroda, narodna samozavest. (Predavanja 17.—20. — Bit misli sokolske 39.—40.)
6. **Demokratska vzgoja.** — Združenje vseh brez razlike stanu. Bratstvo. Telovadba za vse sloje. (Predavanja 20.—22. — Bit misli sokolske 40.—42.)
7. **Napredna vzgoja.** — Naprednost v telesni vzgoji, v prosvetnem delu, v znanstvu in socialnem pogledu. (Bit misli sokolske 42.—45.)
8. **Sokolstvo, idealna organizacija.** — Težnja po zdravju, moči, telesni in duševni lepoti. Cilji Sokolstva niso nikdar popolni, zato stremi za višjimi cilji. Sola za vzgojo vsega naroda. (Predavanja 23.—24. — Bit misli sokolske 45.—46.)
9. **Sokolske kreposti.** — Odločnost, značajnost, delavnost, prisotnost duha, mirnost, čistost v govoru (jezikovno in vsebinsko). (Predavanja 35.—44.)
10. **Politično prepričanje članstva.** — Sokolstvo je nadstrankarska organizacija in služi vsemu narodu. Politično prepričanje je zadeva vsakega posameznika, v društvu se ne goji politike. Politično prepričanje, ki soglaša s sokolskim idejnim programom, ne izključuje nikogar iz Sokolstva. (Predavanja 47.—48.)
11. **Politično udejstvovanje članstva.** — Izven društva se lahko udejstvuje vsak član v stranki, katere program soglaša s sokolsko idejo. Politično udejstvovanje bodi dostojno, plemenito, a odločno. (Predavanja 48.—49.)
12. **Stanovska vprašanja.** — Prostost in enakost vseh slojev v društvu. Članstvo naj se udejstvuje tudi v stanovskih, strokovnih in gospodarskih organizacijah po sokolskih načelih. V društvu pa goji članstvo ljubezen in strpnost med posamezni stanovi in razredi. (Predavanja 49.—52.)
13. **Socialna vprašanja.** — Sokolstvo naj pazno zasleduje vsako socialno gibanje in naj izkuša izboljšati socialno stanje vsega članstva. (Predavanja 52.—54.)
14. **Stališče napram drugim telovadnim društvom.** — Ne napadaj nasprotnika, ako te ne napade on. Z neumorno delavnostjo in s strogim izpolnjevanjem sokolskih načel najbolje paraliziramo delo nasprotnikov. Pri neupravičenih napadih se postavimo krepko v bran. Od načelnega programa ne popustimo niti za las. (Predavanja 54.—59.)

Komur bi bila navedena snov za eno predavanje predolga, naj jo uporabi za dve predavanji.

I. B.

Sokolske prireditve in veselice.

Na glavni skupščini JSS., ki se je vršila dne 29. oktobra 1922. v Zagrebu, so bili sprejeti nastopni sklepi z ozirom na antialkoholno propagando:

1.) Vsak član sokolskega društva se mora zavezati, da se ne bo opijanal, ker je to nedostojno za človeka.

2.) Priporoča se opustitev točenja alkoholnih pijač v sokolskih društvenih prostorih.

3.) Pri čisto sokolskih prireditvah, predavanjih, igrah itd., ki jih prireja društvo samó za svoje člane, se ne smejo točiti alkoholne pijače.

4.) Pri javnih nastopih se ne smejo prodajati alkoholne pijače v času, ko traja javna telovadba.

Vsak posameznik je moralno dolžan svoji osebni časti in ugledu svojega društva, da se strogo ravna po teh sklepih. Takisto je dolžno vsako sokolsko društvo, da izpolnjuje te sklepe, kakor je dolžnost njegova, da pazi na svoje članstvo, ali ne krši teh sklepov. Ako jih kdorkoli krši, ga je pozvali na odgovor, oziroma je proti njemu disciplinarno postopati.

Izključeno je, da bi članstvo ničesar ne vedelo o moralni in materialni škodljivosti čezmernega uživanja alkohola. Vendar se priporoča prosvetnim odsekom,

naj poskrbe, da se vse članstvo pobliže seznanj s kvarnimi posledicami alkohola, zlasti naj posveča v tej smeri vzgoji naraščaja posebno pozornost.

Najjače vzgojno sredstvo je zgledno življenje in vedenje društvenih funkcionarjev, zlasti onih, ki so v vednem in najožjem stiku s članstvom in naraščajem, t. j. načelnikov, načelnic, prednjakov in prednjačic.

Temelj, ki se na njem gradi naša moralna in fizična moč, pa tvori načelo: Ne uničuj z brezmiselnim, razbrzdanim življenjem in s kakršnikoli nezmernim in razkošnim uživanjem izven telovadnice pridobitev in dobrin, ki ti jih je dalo trdo in smotreno delo v telovadnici!

Ne delaj nikoli in z ničemer — ne z dejanji in ne z besedami — nečasti in sramo! Ne samemu sebi in svojemu društvu, ne dajaj po lašni krivdi orožja v roke sovražnikom Sokolstva, ki kaj radi napake in prestopke posameznikov mečejo na celotno organizacijo in delajo njo odgovorno za grehe posameznikov!

Ob sedanjih materialnih težavah, ki na njih frpi menda vsako sokolsko društvo, so tudi sokolske prireditve, ki nimajo samo telovadnega značaja, potrebne in so lahko ob enem koristne. Vzoredne takih prireditev in veselic naj sestavljajo določeni odseki — pred vsem prosvetni, drugi pa dogovorno z njimi — a vsem bodi vedno pred očmi pravilo, da ne sme hlepenje po materialnem dobičku preskakovali mej dostoynosti in npravnosti, ker ulegne, biti moralna škoda večja od materialne koristi!

Tudi, kadar si sam, ne stori ničesar, kar bi te bilo sram storiti pred javnostjo, česar bi ne mogel zagovarjati pred njo in kar ni skladno s sokolskimi načeli in s sokolskimi krepostmi!

Oči vseh so obrnjene nate, vsi sodijo celoto po tebi! Bodi lep v dejanjih in besedah, da bo lepa celota, ki si njen del in člen!

SOKOLSKA MATICA

Ustanovni občni zbor Jugoslovenske sokolske matice, registrovane zadruge z omejeno zavezo, se je vršil dne 27. januarja 1923. v Ljubljani. Občnega zbora se je udeležilo 33 zastopnikov žup in društev ter zadrudnikov iz najbližjih društev; zastopane so bile župe Beograd, Celje, Krani, Ljubljana, Ljubljana I, Novi Sad in Osijek. — Zborovanje je vodil v začetku namestnik saveznega staroste br. Engelbert Gangl, potem pa starosta, br. dr. Ravnihar sam. Savezni tajnik, dr. Fux, je razložil vzroke ustanovitve Sokolske matice: Potreba izdajanja knjig in drugih publikacij strokovne vsebine je bila velika, denarnih sredstev pa ni bilo. Sklenilo se je torej ustanoviti društvo, ki bi zbralo denar in izdajalo potrebne publikacije. V ta namen je pripravljali odbor razposlal pozive na društva in zbiral zadrudnike. Odziv na to je bil v početku živahen, pozneje pa je zopet ponehalo zanimanje, tako, da je število deležnikov v primeri s številom članstva danes mnogo premajhno. Upajmo pa, da bo upravni svet, ki bo danes izvoljen, storil svojo dolžnost ter pospešil delovanje društva, ki našemu Sokolstvu lahko mnogo koristi. — Na to je podal br. Verij Svajgar o dosedanjem delu pripravljalnega odbora naslednje poročilo: Zadrudna pravila smo predložili deželnemu kot trgovskemu sodišču v Ljubljani v svrhu vpisa zadruge v zadrudni register. Sodišče je dne 30. junija 1921. vpis izvršilo in potrdilo pripravljalni odbor. Tega so tvorili naslednji bratje: dr. V. Ravnihar, dr. R. Fux, Iv. Bajželi, Bogomil Kajželi, Engelbert Gangl, Verij Svajgar, Kramar in dr. L. Popović. Pripravljalni odbor je razposlal na vsa društva pristopnice in pravila snujoče se zadruge s pozivom, da se po društvi nabere kolikor mogoče mnogo zadrudnikov. Danes po enoinpolletnem nabiranju, po raznih okrožnicah in opominih znaša število zadrudnih deležev v 428 saveznih društvih skupno 1295. Le tri župe in 125 društev je smatralo za potrebno, da se zavzame za Matico, ostala niso storila v svrhu nabiranja članstva — ničesar. — Svoječasno je bilo pa od strani društev toliko povpraševanja po Matici! Osobito so razočarala večja mesta kakor Ljubljana, Zagreb, Beograd. V vsej Ljubljani se ni našlo mnogo nad 60 deležnikov pri skoraj 4000 članstva broječih ljubljanskih društvih. Iz Zagreba smo dobili enega samega člana! Beograd je nekoliko boljši kot Zagreb. Pohvalno mi je pa omeniti društva Krani, Osijek, Sarajevo, Mostar in Dubrovnik, ki so nabrala res mnogo zadrudnikov, osobito v primeri z glavnimi mesti. — Župe, kjer se je nabiranje vsaj deloma

izvršilo, so: Celje, Kranj, Ljubljana, Ljubljana I, Maribor, Novo mesto, Reka, Sarajevo in Split. Kje so ostale župe? — Številu zadružnikov odgovarja tudi stanje blagajne. Do danes iznašajo skupni dohodki Din 28.495-50, stroški Din 487-73, čistega je torej Din 28.007-77. Ta denar je većinom naložen v Ljubljanski kreditni banki na posebnem računu. — Jasno je, da Matica s tem denarjem ne more kaj začeti, pač pa bo naloga prvega načelstva, da napne vse sile, da se glavница in drugi dohodki zvišajo, da se čimprej začne z delom. — Savezni tajnik, dr. Fux, je nato prečital važnejše točke zadružnih pravil, iz katerih naj omenim samo namen društva, ki je zbiranje sredstev ter izdajanje knjig in drugih publikacij, ustanovitev založništva, knjigarne in tudi fiskarne. Namen je seveda zelo obsežen, na vse danes ni še mislili, toda čas in marljivo delo prinese ta tudi stvari, ki se nam danes ne zdijo ravno verjetne. Društva itak morajo imeti Matična pravila. Pri tej priliki opozarjamo, naj seznanijo z njimi vse članstvo. Če pa jih nimajo, naj jih zahtevajo od Saveza. — Nato je ustanovni občni zbor izvolil naslednje brate v upravni svet: Predsednik dr. Milan Subić, podpredsednik Pavel Plesničar, tajnik Dragojin Šibenik, blagajnik Tone Marfinc, upravni svetniki Fran Strukelj, dr. Jož Bohinjec, Josip Mulaček, Karel Mahkota. Starešinstvo JSS. delegira v ta upravni svet še tri brate iz svoje srede, ki imajo pravico večja. — V nadzorstveni svet so bili izvoljeni naslednji bratje: France Medić, dr. Viljem Krejčič, Leon Franke in dr. Jos. Pipenbaher. — Po volitvah se oglašil zastopnik beograjske župe, br. Paunković, in svetuje, da naj se s tako majhnim kapitalom (Din 28.000—) ne pričinja še z izdajanjem knjig, ker je ta vsota za ta namen dosti premajhna. Pač pa naj se pridno nabira zadružnice ter zbere glavnice najmanj Din 100.000—. Razen tega naj se pri bankah izposluje brezobrestno posojilo, ali vsaj posojilo za nižje obresti, ki naj se potem v dobrem gospodarstvu v teku določene dobe amortizira. — Br. dr. Fux svetuje, naj stopi sokolska Matica v dogovor z Jugoslovensko matico, ki ima v Ljubljani svojo prodajalnico in svoje založništvo. Prodajalnica bi bila lahko skupna. Na podoben način naj bi se dobilo prodajalniške prostore tudi v drugih večjih jugoslovenskih krajih. — Starosta dr. Ravnihar obljubi kot predsednik Jugoslovenske matice, da bo storil vse mogoče, da dr. Fuxov nasvet uresniči. — Ker se nihče več ni oglašil k besedi, se je br. dr. Ravnihar zahvalil za udeležbo, zaključil občni zbor ter pozval zborovalce, naj se po možnosti udeleže današnje proslave Svetega Save, ki jo prireja tukajšnja pravoslavna cerkvena občina. M. A.—č.

NAŠE NALOGE

Радни програм за годину 1923.

што га је саставио технички одбор Југословенског соколског савеза у споразуму са Савезним просветним одсеком а који је био примљен на седници одбора Југословенског соколског савеза дне 28. јануара 1923.

У смислу закључка одборове седнице налаже се жупама и друштвима, да тај програм потанко проуче те упознају њиме све подређене органе и да га заједно с њима у лету године 1923. изврше што потпуније и што савесније.

Дужност је жупама, да при томе подупиру друштва и да их надзиру. Друштва су пак дужна, да извештавају жупе о извођењу програма, а жупе морају о томе извештавати Савез.

I. Васпитање предњака.

Први предухет за добро васпитање јесу добри предњаци. Васпитање предњака је темељ читавога соколског рада. Узгој добрих предњака мора бити у год. 1923 први и најважнији предмет нашега настојања. У том се погледу не смемо страшити никаких жртава. Материјална се средства за узгој предњака морају добити. Све и онда, кад би ради тога морало отпасти што друго мање важно. За васпитање предњака утрошена средства јесу најбоље уложени капитал, који ће нам доносити најлешње камате у облику успеха у нашем општем васпитању, којих није могуће постићи без добро васпитаних предњака.

1.) Свако друштво мора извести друштвени предњачки течај, који има да буде припрема за жупне предњачке течајеве. Течај нека се врши једанпут

или два пут недељно. Нека учествују у течају сви способни чланови и чланице. Градиво прописано за жупни течај има се у главним цртама прорадити, и то пре свега сустав телесних вежби практично у вежбаоници.

2.) Жупе морају извести жупне предвачке течајеве у смислу закључка скупштине из Загребу. У ту сврху нека одмах приступе суседне жупе у договор. Течајеви нека се обаве тачно по нацрту, како га је издао Савезни технички одбор. Градиво нека се проради исцрпно и темељито. У друштвеним и жупним предвачким течајевима нека суделују и просветни одсеци, и то на тај начин, да помажу с предавачима о прописаном градиву.

3.) Ове јесени вршиће се Савезни предвачки течај.

Читаво васпитање предвачка има да се извршује у овом правцу и смислу: Соколски васпитачи јесу предвачи, јер сматрамо, да је у вежбаоници темељ просветног рада у Сокољству. У помоћ пак су им додељени просветни одсеци, који имају да се брину око продубљивања соколске свести и да давају чланству што више средстава на располагање за придобивање и попуњавање опште изобразбе. Према томе мора бити деловање предвачтва и просветних одсека споразумно. — Будућност наше организације и нашега народа лежи у добром васпитању нараштаја. Поради тога треба да тежимо за тим, да нам узгој предвачтва донесе најбоље васпитаче за нашу омладину.

II. Оснивање стручних и друштвених књижица.

Стручне и друштвене књижице јесу васпитно средство, којим мора располагати свако друштво. Тога ради нека у овој години сва друштва и сви предвачки зборови, који их још немају, оснују књижице. Остали пак нека своје књижице попуне.

У ту ће сврху издати Савезни ТО. и Савезни просветни одсек списак (индекс) књига, које треба, да имаду обе те књижице. Напук за управљање и искоришћавање књижица нека издају жупни просветни одсеци. Исти треба да савесно надзире пословање и деловање.

III. Васпитање нараштаја.

Нека се сваком приликом нагласује важност узгоја нараштаја. Али треба да прејемо од тога уверења и на само дело! Дужност је дакле свакога друштва, које још није увело васпитање нараштаја и деце, да током ове године удеси то васпитање. Упозоримо ипак, да су за нараштај и децу потребни најбољи предвачи. Треба се дакле побринути најпре за добре предваче, како смо то навели у тачки I, а затим треба основати свуда редовно вежбање мушке и женске деце, мушког и женског нараштаја. То нека буде други најважнији задатак свих соколских друштава.

IV. Просветни рад.

Као што смо већ споменули, чини темељ за просветни рад у Сокољству рад у вежбаоници. За подпору тога потребно је, да се просветни одсек побрине за продубљивање и проширивање соколске свести и да даје члановима колико могуће више на располагање средстава за придобивање и попуњавање опште изобразбе. Из тога следи, да мора бити деловање предвачких органа и просветних одсека споразумно и узајамно. Тако нека се споразумно створе жупни и друштвени просветни одсеци. Они помажу при узгоју предвачка, чланства, нараштаја и деце, воде друштвене књижице и брину се око тога, да се достигне права сврха по начелима, што ће их издати Савезни просветни одсек. Жупни су просветни одсеци дужни помагати друштвеним просветним одсецима, давати им наутке у смислу одређења Савезнога просветнога одсека и надзирати их.

Соколска је штампана врло важно васпитно средство наше организације. Због тога нека сматра југословенско Сокољство својим важним задатком помагање и раширивање наших гласила, а то су: «Соколски Гласник», «Вестник ТО. југослов. сок. савеза», «Соколић» и жупни весници. Да узмогну соколска гласила излазити треба да имају доста претплатника, који претплату доиста и плаћају; да узмогну соколска гласила постићи своју сврху, морају их чланови читати. Задатак је друштвених функционера, да сабиру претплатнике и наводе чланство да чита.

¹ «Вестник техничког одбора ЈСС.», 1923., бр. 1—3.

У том погледу треба још много да урадимо, јер претилатници наших стручних листова треба најмање да се удвоје — а читати мора сваки члан и свака чланица.

V. Јавни наступи.

Васпитни рад не смију кочити припреме за јавне наступе. Ове године неће бити никаквог већег наступа, ипак су дужна друштва и жупе, да покажу пред народом резултате свога рада. Али у ту сврху нису потребне нарочите припреме, свако друштво нека покаже оно, што је постигло редовном вежбама; свака жупа нека покаже све своје чланство и сав подмладак у пуном броју у колико учествује у соколском васпитању. Редовно вежбање нека се пригодног наступа једноставно пренесе пред ошћинство без икаквих посебних атракција а да се не тражи часовити ефекат.

На такав начин може наступити без штете за мирно, подробно васпитање свако друштво и свака жупа; ако се баве правилно и систематски, устрајно и редовно вежбањем, онда им је морални успех у највећој мери осигуран.

1.) Тако мора свако друштво наступити у свом крају:

- а) с простим (скупним) вежбама чланова, чланица, нараштаја и деце;
- б) с вежбама на справама и с лаком атлетиком.

Препоручују се домаће утакмице.

2.) Свака жупа за себе или у друштву са суседним жупама мора извести жупни слет. — У ту сврху нека жупе одмах ступе у договор.

На жупним слетовима јесу обавезне:

а) исте скупне вежбе читавога чланства, односно нараштаја и деце и у оном случају, кад наступа више жупа заједно. Жупе нека саме саставе скупне вежбе са сва одељења. Према тешкоћи и техници нека стоје те вежбе на висини оних са свесоколског слета.

б) Вежбања на справама и у другим гранама нашег система телесних вежби. При сваком жупном слету нека се поједине врсте разреде тако, да се покажу све гране соколског система.

Препоручују се осим тога утакмице по начину лањских слетких (чланова, чланица, нараштаја).

У Љубљани, дне 28. јануара 1923.

Radni program za godinu 1923.

што га је саставио технички одбор Jugoslovenskog sokolskog saveza u sporazumu sa Saveznim prosvetnim odsekom a koji је bio primljen na sednici odbora Jugoslovenskog sokolskog saveza dne 28. januara 1923.

U smislu zaključka odborove sednice nalaže se župama i društvima, da taj program potanko prouče te upoznaju njime sve podređene organe i da ga zajedno s njima u letu godine 1923. izvrše što potpunije i što savesnije.

Dužnost је župama, da pri tome podupiru društva i da ih nadziru. Društva su pak dužna, da izveštavaju župe o izvođenju programa, a župe moraju o tome izveštavati Savez.

1. Vaspitanje prednjaka.

Prvi preduvet za dobro vaspitanje јесу prednjaci. Vaspitanje prednjaka је temelj читавога sokolskoga rada. Uzgoj dobrih prednjaka mora biti u god. 1923 prvi i najvažniji predmet našega nastojanja. U tom se pogledu ne smemo strašiti nikakih žrtava. Materijalna се средства за uzgoj prednjaka moraju dobiti. Sve i onda, kad bi radi toga moralo otpasti što drugo manje važno. Za vaspitanje prednjaka utrošena средства јесу najbolje uloženi kapital, koji će nam donositi najlepše kamate u obliku uspeha u našem opštem vaspitanju, kojih nije moguće postići bez dobro vaspitanih prednjaka.

1.) Svako društvo mora izvesti društveni prednjački tečaj, koji ima da bude priprava за župne prednjačke tečajeve. Tečaj neka се врши једанпут или два пут недељно. Neka učestvuju у tečaju svi sposobni članovi i članice. Gradivo propisano за župni tečaj ima се u glavnim crtama proraditi, i to pre svega sustav telesnih vežbi praktično u vežbaonici.

2.) Župe moraju izvesti župne prednjačke tečajeve u smislu zaključka skupštine u Zagrebu. U tu svrhu neka odmah pristupe susedne župe u dogovor.

Tečajni neka se obave tačno po nacrtu, kako ga izdao Savezni tehnički odbor.¹ Gradivo neka se proradi iscrpno i temeljito. U društvenim i župnim prednjačkim tečajevima neka sudeluju i prosvetni odseci, i to na taj način, da pomažu s predavačima o propisanom gradivu.

3.) Ove jeseni vršiče se Savezni prednjački tečaj.

Čitavo vaspitanje prednjaka ima da se izvršuje u ovom pravcu i smislu: Sokolski vaspitači jesu prednjaci, jer smatramo, da je u vežbaonici temelj i prosvetnog rada u Sokolstvu. U pomoć pak su im dodeljeni prosvetni odseci, koji imaju da se brinu oko produbljivanju sokolske svesti i da davaju članstvu što više sredstava na raspolaganje za pridobivanje i popunjavanje opšte izobrazbe. Prema tome mora biti delovanje prednjaštva i prosvetnih odseka sporazumno. — Budućnost naše organizacije i našega naroda leži u dobrom vaspitanju naraštaja. Poradi toga treba da težimo za tim, da nam uzgoj prednjaštva donese najbolje vaspitače za našu omladinu.

II. Osnivanje stručnih i društvenih knjižnica.

Stručne i društvene knjižnice jesu vaspitno sredstvo, kojim mora raspolagati svako društvo. Toga radi neka u ovoj godini sva društva i svi prednjački zborovi, koji ih još nemaju, osnuju knjižnice. Ostal pako neka svoje knjižnice popune.

U tu će svrhu izdati Savezni TO. i Savezni prosvetni odsek spisak (indeks) knjiga, koje treba da imaju obe te knjižnice. Napufak za upravljanje i iskorišćivanje knjižnica neka izdaju župni prosvetni odseci. Isti treba da savesno nadziru poslovanje i delovanje.

III. Vaspitanje naraštaja.

Neka se svakom prilikom naglasuje važnost uzgoja naraštaja. Ali treba da predemo od toga uverenja i na samo delo. Dužnost je dakle svakoga društva, koje još nije uvelo vaspitanja naraštaja i dece, da tokom ove godine udesi to vaspitanje. Upozorujemo ipak, da su za naraštaj i decu potrebni najbolji prednjaci. Treba se dakle pobrinuti najpre za dobre prednjake, kako smo to naveli u tački I, a zatim treba osnovati svuda redovno vežbanje muške i ženske dece, muškog i ženskog naraštaja. To neka bude drugi najvažniji zadatak svih sokolskih društava.

IV. Prosvetni rad.

Kao što smo već spomenuli, čini temelj za prosvetni rad u Sokolstvu rad u vežbaonici. Za podporu toga potrebno je, da se prosvetni odsek pobrine za produbljivanje i proširivanje sokolske svesti i da daje članovima koliko moguće više na raspolaganje sredstava za pridobivanje i popunjavanje opšte izobrazbe. Iz toga sledi, da mora biti delovanje prednjačkih organa i prosvetnih odseka sporazumno i uzajamno. Tako neka se sporazumno stvore župni i društveni prosvetni odseci. Oni pomažu pri uzgoju prednjaka, članstva, naraštaja i dece, vode društvene knjižnice i brinu se oko toga, da se dostigne prava svrha po načelima, što će ih izdati Savezni prosvetni odsek. Župni su prosvetni odseci dužni pomagati društvenim prosvetnim odsecima, davati im napufke u smislu određenja Saveznoga prosvetnoga odseka i nadzirati ih.

Sokolska je štampa vrlo važno vaspitno sredstvo naše organizacije. Zbog toga neka smatra jugoslovensko Sokolstvo svojim važnim zadatakom pomaganje i raširivanje naših glasila, a to su: «Sokolski Glasnik», «Vestnik TO. jugoslov. sok. saveza», «Sokolić» i župni vesnici. Da uzmognu sokolska glasila izlaziti, treba da imaju dosta pretplatnika, koji pretplatu doista i plaćaju; da uzmognu sokolska glasila poslići svoju svrhu, moraju ih članovi čitati. Zadatak je društvenih funkcionara, da sabiru pretplatnike i navode članstvo da čita. U tom pogledu treba još mnogo da uradimo, jer pretplatnici naših stručnih listova treba najmanje da se udvoje — a čitati mora svaki član i svaka članica.

V. Javni nastupi.

Vaspitni rad ne smiju kočiti pripreve za javne nastupe. Ove godine neće biti nikakvog većeg nastupa, ipak su dužna društva i župe, da pokažu pred narodom rezultate svoga rada. Ali u tu svrhu nisu potrebne naročite pripreve. Svako

¹ «Vestnik tehničkog odbora JSS.», 1923., br. 1—3.

društvo neka pokaže ono, što je postiglo redovnom vežbom; svaka župa neka pokaže sve svoje članstvo i sav podmladak u punom broju u koliko učestvuje u sokolskom vaspitanju. Redovno vežbanje neka se prigodom nastupa jednostavno prenese pred općinstvo bez ikakvih posebnih atrakcija a da se ne traži časovitii efekat.

Na takav način može nastupiti bez štete za mirno, detaljno vaspitanje svako društvo i svaka župa; ako se bave pravilno i sistematski, ustrajno i redovno vežbanjem, onda im je moralni uspeh u najvećoj meri osiguran.

1.) Tako mora svako društvo nastupiti u svom kraju:

- a) s prosim (skupnim) vežbama članova, članica, naraštaja i dece;
- b) s vežbama na spravama i s lakom atletikom.

Preporučuju se domaće utakmice.

2.) Svaka župa za sebe ili u društvu sa susednim župama mora izvesti župni sleet. — U tu svrhu neka župe odmah stupe u dogovor.

Na župnim sleetovima jesu obavezne:

a) iste skupne vežbe čitavoga članstva, odnosno naraštaja i dece i u onom slučaju, kad nastupa više župa zajedno. Župe neka same sastave skupne vežbe za sva odeljenja. Prema teškoći i tehnicu neka stoje te vežbe na visini onih sa svesokolskog sleeta.

b) Vežbanja na spravama i u drugim granama našeg sistema telesnih vežbi. Pri svakom župnom sleetu neka se pojedine vrste razdele tako, da se pokažu sve grane sokolskoga sistema.

Preporučuju se osim toga utakmice po načinu lanjskih sleetskih članova, članica, naraštaja.

U Ljubljani, dne 28. januara 1923.

Delovni program za leto 1923.

ki ga je sastavil tehnični odbor Jugoslovenskega sokolskega saveza sporazumno s Saveznim prosvetnim odsekom in je bil sprejet na seji odbora Jugoslovenskega sokolskega saveza dne 28. januara 1923.

V zmislu sklepa odborove seje se naroča župam in društvom, da ta program natančno prouče in seznanijo z njim vse podrejene organe ter ga z njimi v letu 1923. izvrše čim popolneje in vestneje.

Župe imajo dolžnost, da pri tem društva podpirajo in jih nadzirajo. Društva so dolžna, da župam o izvajanju programa poročajo, župe morajo poročati to Savezu.

I. Vzgoja prednjaštva.

Prvi pogoj za dobro vzgojo je dobro prednjaštvo. Vzgoja prednjaštva je temelj vsega sokolskega dela. Vzgoja dobrega prednjaštva mora biti v letu 1923. prvi in najvažnejši predmet našega prizadevanja. V tem pogledu se ne smemo strašiti nobenih žrtv. Gmotna sredstva za vzgojo prednjaštva se morajo dobiti, če bi ljudi zaradi tega moralo kaj drugega, manj važnega zaostati. Za vzgojo prednjaštva porabljena sredstva so najbolje naložen kapital, ki nam bo prinašal najlepše obresti v obliki uspehov pri občini naši vzgoji, kateri so brez dobro vzgojenega prednjaštva nedosegljivi.

1.) Vsako društvo mora izvršiti društveni prednjaški tečaj, ki naj tvori pripravo za župne prednjaške tečaje. Tečaj naj se vrši enkrat ali dvakrat na teden ter naj se k njemu pritegnejo vsi zmožnejši člani in članice. Za župni tečaj predpisano tvarino je predelati v glavnih obrisih, in sicer predvsem telovadni sestav praktično v telovadnici.

2.) Župe morajo izvršiti župne prednjaške tečaje v zmislu sklepa skupščine v Zagrebu. V ta namen naj stopijo sosednje župe takoj v dogovor. Tečaji naj se izvršijo točno po načrtu, ki ga je izdal Savezni tehnični odbor.¹ Građivo naj se predela izčrpno in temeljito. Pri društvenih in župnih prednjaških tečajih naj sodelujejo tudi prosvetni odseki na ta način, da pomagajo s predavatelji o predpisani tvarini.

¹ Glej «Vestnik tehničnega odbora JSS.», 1923., št. 1—3.

3.) V letošnji jeseni se izvrši Savezni prednjaški tečaj.

Vsa vzgoja prednjaštva naj se izvrši v temelj pravcu in zmislu: Sokolski vzgojitelji so prednjaki, ker smatramo za temelj prosvetnega gibanja v Sokolstvu delo v telovadnici. Dodeljeni pa so jim v podporo prosvetni odseki, ki naj skrbijo za poglobitev sokolske zavesti in dajejo članstvu kolikor mogoče na razpolago sredstev za pridobitev in izpopolnjevanje splošne izobrazbe. Delovanje prednjaštva in prosvetnih odsekov mora biti torej sporazumno. — Bodočnost naše organizacije in našega naroda leži v dobri vzgoji naraščaja, zaradi tega je stremeti za tem, da nam vzgoja prednjaštva prinese tudi najboljše vzgojitelje naše mladine.

II. Ustanovitev društvenih in strokovnih knjižnic.

Strokovne in društvene knjižnice so vzgojno sredstvo, ki ga ne sme pogrešati nobeno društvo. Zaradi tega naj v tem letu ustanovijo knjižnice vsa društva, naraščaja in dece, je torej, da v letošnjem letu to vzgojo ustanovi in goji in vsi prednjaški zbori, ki jih še nimajo, ostali pa naj svoje knjižnice izpopolnijo.

V ta namen izdasta Savezni T. O. in Savezni prosvetni odsek seznam knjig, ki jih naj obsegata obe knjižnici. Navodila za upravljanje in izrabljanje knjižnic naj izdajo župni prosvetni odseki ter naj poslovanje in delovanje v društvenih tozadevno vestno nadzorujejo.

III. Vzgoja naraščaja.

Važnost vzgoje naraščaja bodi poudarjena pri vsaki priliki. Od prepričanja pa prestopimo k dejanju. Dolžnost vsakega društva, ki še nima uvedene vzgoje naraščaja in dece, je torej, da v letošnjem letu to vzgojo ustanovi in goji v svojem področju. Opozarjamo pa, da je za naraščaj in deco treba najboljših prednjakov. Treba je torej skrbeti najprvo za dobre prednjake, kakor smo to navedli v točki I., potem pa ustanoviti povsod redno vadbo moške in ženske dece, moškega in ženskega naraščaja. To bodi druga najvažnejša naloga vseh sokolskih društev!

IV. Prosvetno delo.

Kakor smo že omenili, ustvarja temelj prosvetnega dela v Sokolstvu delo v telovadnici. V podporo tega pa je potrebno, da skrbi prosvetni odsek za poglobitev in proširjenje sokolske zavesti ter daje članstvu kolikor mogoče na razpolago sredstev za pridobitev in izpopolnjevanje splošne naobrazbe. Iz tega sledi, da mora biti delovanje prednjaških organov in prosvetnih odsekov sporazumno in vzajemno. Tako naj se stvorijo sporazumno župni in društveni prosvetni odseki. Ti pomagajo pri vzgoji prednjaštva, članstva, naraščaja in dece, vodijo društvene knjižnice ter skrbijo za doseg svojega namena po načrtu, ki ga izda Savezni prosvetni odsek. Župni prosvetni odseki so dolžni društvenim prosvetnim odsekom pomagati, jim v zmislu določb Saveznega prosvetnega odseka dajati navodil ter jih pospešujoče nadzirati.

Zelo važno vzgojno sredstvo naše organizacije je sokolski tisk. Zaradi tega si stavi naše jugoslovensko Sokolstvo za važno nalogo pospeševanje in razširjevanje naših glasil, ki so: «Sokolski Glasnik», «Vestnik tehničnega odbora jugoslovenskega sokolskega saveza», «Sokolič» in župni vestniki. Da sokolska glasila morejo izhajati, treba jim je dovolj naročnikov, ki naročnino tudi plačajo; da sokolska glasila dosegajo svoj namen, treba, da jih članstvo čita. Naloga društvenih funkcionarjev je, da nabirajo naročnike in navajajo članstvo k čitanju. V tem pogledu imamo storiti še mnogo, kajti odjemalci naših telovadnih listov se morajo najmanj potrojiti — čitati jih pa mora vsak član in vsaka članica.

V. Javni nastopi.

Vzgojno delo ne sme biti ovirano zaradi priprav za javne nastope. V letošnjem letu ni nobenega nastopa večje oblike, vključ temu pa so dolžna društva in župe, da pokažejo narodu rezultate svojega dela. V ta namen pa ni treba posebnih priprav, vsako društvo naj pokaže to, kar je pridobilo z redno telovadbo; vsaka župa naj pokaže vse svoje članstvo in ves naraščaj v polnem številu, kakor je deležen sokolske vzgoje. Redno svojo telovadbo naj pri nastopu prinese pred občinstvo brez kakih posebnih atrakcij, brez iskanja hipnega efekta.

Na ta način lahko nastopi brez škode za mirno podrobno vzgajanje vsako društvo in vsaka župa; če gojijo pravilno sistematično telovadbo vztrajno in redno, potem jim je moralni uspeh zagotovljen v največji meri.

1.) Tako mora vsako društvo nastopiti v svojem kraju:

- a) s proslimi (skupnimi) vajami članov, članic, naraščaja in dece;
- b) z vajami na orodju in iz lahke atletike.

Priporočamo domače tekme.

2.) Vsaka župa zase ali v družbi s sosednjimi župami mora izvesti župni zlet. — V ta namen naj župe takoj stopijo v dogovor.

Na župnih zletih je obvezno:

a) iste skupne vaje vsega članstva, oziroma naraščaja in dece tudi v primeru, če nastopi več žup skupaj. Skupne vaje za vse oddelke naj si sestavijo župe same. Po težkoči in tehniki naj te vaje obdrže višino vaj na vsesokolskem zletu.

b) Telovadba na orodju in v drugih panogah našega telovadnega sistema. Pri vsakem župnem zletu naj se posamezne vrste razdelijo tako, da se pokažejo vse panoge sokolskega sistema.

Priporočamo pa razen tega tekmovalne telovadbe po načinu lanskih zletnih članov, članic, naraščaja).

V Ljubljani, dne 28. januarja 1923.

IZ ŽUP IN DRUŠTEV

Sokolska župa Beograd.

Sokolsko društvo Beograd I. opočelo je svoj rad faktično još novembra meseca godine 1921, kao sastavni deo sokolskog društva Beograd. Spomenuto društvo otvorilo je svoju drugu vežbaonicu u osnovnoj školi kod Saborne crkve sa zasebnim prednjačkim zborom. No kad se ova vežbaonica toliko razvila, da se osetila potreba za njenom potpunom samostalnošću i u administrativnom pogledu, onda je na vanrednoj skupštini celokupnoga beogradskega Sokolstva rešeno jednoglasno, da se vežbaonica kod Saborne crkve razvije u «Sokolsko društvo I.». Na prvoj skupštini, održanoj 12. novembra 1922 se je ovo društvo konstituisalo i izabralo svoju upravu, koju čine: Starosta dr. Voja Kujundžić, zamenik staroste Đorđe Matić, tajnik Luka Šaponjić, načelnik Đorđe Ilić, načelnica Danica Tesićeva i još 10 druge braće i sestara. — U društvu vežbaju u članovi, članice, muški i ženski naraštaj i deca osnovnih škola. Članovi vežbaju 2 grupama obzirom na zasebne prilike, koje vladaju u Beogradu. Društvo broji 143 člana i 35 članica, od toga 88 vežbača i 27 vežbačica.

Sokolska župa Ljubljana I.

Župa Ljubljana I. Obćni zbor se vrši v nedeljo, dne 11. februarja 1923. v Ljubljani. Eno uro pred obćnim zborom se sestane župni prednjaški zbor, ki ima določiti kandidata za bodočega načelnika in načelnico. — Za prednjaški tečaj se je priglasilo 23 članov in 24 članic. Tečaj se vrši od 18. do 25. t. m.

Sokolska župa Mostar.

Sokolsko društvo u Kotoru proslavilo je dan 1. decembra lijepom akademijom, koja je privukla mnogobrojno općinstvo. Taj je dan i naša župa odabrala za svoj župski dan, pa je akcija za proslavu ponarasila. Svaka tačka programa izvedena je na opće zadovoljstvo. Brać Bendiš deklamirao je Sokolsku pjesmu «Jedinstvu» od Šanlića i tim otvorio svečanost. Po tom su članovi izvadali IV. i V. Murnikovu prostu vježbu sa slefa u Ljubljani, te vježbe i skupine na konju. Sve je bilo tehnički dobro doiferano. Ali je najinteresantnija bila vježba devetorice članica naraštaja, kao što i muški pjevački zbor Sokola, koji je otpjevao precizno «Poleti sivi Sokole» i «Budi svoj». Neumornim radom brać B. Jovović okrunio je ovu večer ovim tačkama, kao i posljednjom živom slikom «Ujedinjenje», koja je sve zadivila. I druga su braća radila po svojim silama, svi svijesni svoje sokolske dužnosti, pa neka im svakome bude časť i priznanje. Naprijed Sokoli! Financijalni uspjeh bio je lijep.

Sokolska župa Osijek.

Sokolsko društvo u Valpovu. III. redovita glavna skupština dne 7. januara 1923. Od 115 članova prisutno je bilo 59, od kojih 41 sa pravom glasanja. Skupštinu je otvorila fanfara sviranjem narodne himne. Na to je stariješina br. Ante M. Majstorović lijepim govorom pozdravio prisutne te osudio neloyalno rovarjenje nekih ljudi protiv društva. O radu društva u god. 1922. izvestio je tajnik br. Davorin Marčeta, a o tjelovježbenom radu zamjenik načelnika br. Ferdo Desaly. Društvo je priredilo 19. februara nada sve uspjeli krabuljni ples, 9. aprila Akademiju naraštaja i djece (v. «Sokolić» 1922. str. 94.), 30. aprila svečanu Proslavu Zrinskih i Frankopana, te 29. oktobra Proslavu Oslobođenja. Poduzeta je hodna vježba na Naratsku Skelu (21. maja) te izlet sa javnom vježbom na Repnjaku (25. maja). Na Sletu bačke župe u Subotici (Vidovdan) sudjelovalo je 13 članova i fanfara; na Sletu u Ljubljani 7 članova, koji su postavili odjel za natjecanje u nižem razdjelu (odjel je uvježbao načelnik br. Fran Sarčević, a istakli su se br. Stjepan Posezić sa 78.3% i Ferdo Desaly sa 76.1% polučenihi bodova); na javnoj vježbi Sokolskog društva u Đakovu 8. septembra bilo je 17 članova, fanfara i 16 dječaka, koji su na večernjoj Akademiji izveli Pivkovu Makovu želvu. U god. 1922. vježbalo je u našoj maloj Sokolani — školskoj sobi — 37 članova, 28 naraštajaca, 62 dječaka i 26 djevojčica, svega 153 osobe. Konstatiran je nedostatak iskusnih prednjaka. — Održano je jedno poučno predavanje (dr. Ivo Matanić). Na Sokolski Glasnik pretplaćeno je oko 30 članova, osim toga se čita Vestnik TO., Sokolski Vjesnik župe zagrebačke, Sokolić te Sletski Vjesnik. Stručna knjižnica broji 45 knjiga (lane 21). — O novčanom poslovanju izvjestio je blagajnik br. Pero Hettlich: primitak 53.712 K 50 fil., izdatak 52.294 K 90 fil., stanje blagajne koncem god. 1417 K 60 fil. Na trošak društva nabavljeno je 5 potpunih svečanih odijela, te opskrbljeno članstvo na sletu. — Nakon podijeljenja odrešnice starom odboru preslo se na izbor novog odbora, koji je na osnovici listine, predložene od dosadanjeg odbora, sporazumno uslikom izabran: Stariješina Ante M. Majstorović, zamjenik stariješine Viktor Kopf, načelnik Ivica Abramić, tajnik Davorin Marčeta, blagajnik Pero Hettlich, matičar Stjepan Posezić, vodja fanfare Antun Weldin te odbornici Olga Rotmannova, Stjepan Tivanovac i Stjepan Leaković; zamjenici Antun Hamm, Milan Welle, Ivan Abramić; revizori: Josip Gjuranić i dr. Aurel Deszaly. — Na inicijativu br. Milana Furlića skupljeno je između članova 1324 K dobrovoljnih prilosa za društvo. Pjevanjem sveslavenske himne: Oj Slaveni!... završena je ova glavna skupština. Energični i topli govor našeg opće obljubljenog stariješine te iscrpni prikaz rezultata našeg iskrenog apolitičkog i požrtvovnog sokolskog rada utukli su u pojam one, koji su, zaslepljeni bezdušnom harangom iz vana, htjeli rušiti ovo cvatuće društvo prijeleći se već osnivanjem separatističkog «Sokola». Skupština je potekla u najljepšem redu.

F. D.

Sokolska župa Rijeka.

Naš rad u drugom polugodištu 1922. Odmah na početku ovog polugodišta pozvana su bila naša društva po svojoj župi na jednu značajnu dužnost: otkriću spomenika svećeniku-sokolu Gigi Joviću u Ogulinu. Domaće je društvo vješto aranžiralo ovu svečanost, koja je poprimila značaj lijepo uspjele manifestacije za narodno jedinstvo. Tom smo se zgodom poblize upoznali sa braćom iz III. okružja (Kordun i Lika), sa kojom se rijetko vidimo. Kako smo se mogli uvjeriti, kreće navlastito u Lici sokolska stvar sa mrtve tačke. Sa osobitom pak smo radošću promatrali spremu i broj domaćeg društva. Na žalost je bilo naše veselje pruranjeno: sprema i oduševljenje ogulinske braće bila je opet vatra od slame. Novo razočaranje, koje uostalom u poznavaoću prilika ne može da pokoleba vjeru u ideju, koje jakost je dovoljno prokušana, već u ljude, koji dobitnu ideju imaju da oživotvore. Tako je ova na veliko organizovana priredba svršila za ogulinsku braću sa moralnim porazom (protivnici rekli bi, sa moralnim «mačkom»), iz čega proizlazi, da cijelo ovo nastojanje, koje je bilo namijenjeno ojačanju i porastu sokolske svijesti i radinosti u Kordunu, nije bilo popraćeno sa čvrstom voljom i muževnom dosljednošću. Tijekom mjeseca jula radilo se u cijeloj župi dvostrukom marljivošću. Sami smo imali važnu misiju sa priredbom župskog sleta u Krku, na koga su stalno uperene oči talijanskih šovena, koji ubrajaju ovo mjesto svojim nacionalnim posjedom. Nama nije bilo na umu, da našim sletom koga

izazivljemo, pače se rado odričemo ono nekoliko stolina degenerisanih krčkih Latina, već smo htjeli posvjedočiti islinu pred svijetom, da jeste otok Krk jugoslovenska zemlja od dolazka Slovena na jug. Ova je naša priredba bila u Primorju najveća iza sleta na Sušaku 1908. Moralno značenje njezino bilo je golemo, uspjeh silan i velik. Pogreške tehničke naravi bile su već iznešene u sokolskoj štampi. Njihova težina pada u prvom redu na vodeća lica, a preko njih na sve one, koji ne podavaju važnosti uputama svojih prednjaka. Sa pojačanim iskustvom, pristupili će se dojučući puta preduvjetlima, da se onemoguću ponavljanje stanovitih manjkavosti, koje proizlaze navlastito uslijed kratkoće vremena na sam sletski dan, te uslijed toga preopterećivanja ljudi brigom i radom. Ukratko: za održavanje župskog sleta treba u buduće cijeli jedan dan. Brojčano prilično jako nastupili smo na sletu u Ljubljani, bilo u pogledu odoraša bilo vježbača. Najjača mana osjećala se uslijed nedotjerane discipline. Naročito treba ukoriti pomanjkanje poštovanja mlađih prema starijima, a opet se našlo prigovora i za ove potonje, kojih ponašanje nije uvijek bilo kadro da služi za primjer mlađima. Župski se načelnik nadalje opravdano tužio, da nijesu bile provedene sve promjene u odjeći u smislu novih propisa. Istina, bilo je propusta i kod drugih župa, ali to nas ne može da tješi. Natjecalo je razmjerno malo naših ljudi. Zadovoljavao je broj naraštaja na predsleatski dan 23. jula, akoprem su naraštaj poslala samo društva: Bakar, Draga, Kastav i Sušak. Sasma malu djecu nije valjalo voditi tako daleko. Slet u Ljubljani, promatran ma bilo i sa uskog lokalnog stajališta, oborio je na flo sve one sitničave predrasude, zapreke i naziranja, što ih goje i postavljaju razne umišljene veličine, vrstajući rad sokolskih društava u ravan pravac sa sportskim udruženjima. Ova je veličanstvena manifestacija bila tako jaka, da su njezini zvuci doprli u zadnje gorsko selo. A toga je nama navlastito u Primorju trebalo, gdje je postojala poslije prevrata ubitačna stagnacija u svim granama društvenog, a pogofovo narodnog i obrambenog rada. Sa zadovoljstvom možemo konstatovati, da je ljubljanski slet znatno utjecao na poboljšanje sokolskih prilika u našoj župi. Na nama sada stoji, koji smo tamo bili i koji smo vidjeli bolju sokolsku spremu nego-li je naša, da pokrenemo našu volju za boljim napredkom, u jako i nezadrživo kretanje, koje će uhvatiti maha na široko i duboko, i koje će biti kadro da podigne naša nastojanja do osjetljivih i vidnih uspjeha. Poslije sleta opažamo kratak zastoj, ali već početkom septembra kupe se naši borci daleko dolje u Lici, da udovolje važnoj jednoj zadaći, to jeste, da pomognu društvu u Otočcu u njegovoj borbi prema separatističkim elementima. Tom su se zgodom tužila društva iz Like na vodstvo III. okružja, koje ima u rukama ogulinsko društvo, i koje se potpuno odreklo svojih dužnosti. Tužba je posve opravdana i iznešeni prigovori ne služe na čast ogulinskoj braći. Pokraj spomenutih većih priredaba, priredjeno je više manjih nastupa u raznim krajevima župe. Od važnijih spominjem: u Baški (sudjelovala Baška, Aleksandrovo, Krk), na Krasici (Krasica, Bakar), u Srpskim Moravicama i Aleksandrovu. Kraj toga bilo je na zimu i unutarnjih nastupa, što su ih priredila društva: Kastav, Sušak, Draga, Cernik-Cavle, Kraljevica, Bakar i Gospić. Od ovih nastupa valja spomenuti priredbu gospićkog društva, koja je bila vanredno lijepa i jaka i kod koje je nastupilo preko 300 ljudi. Ovo je društvo počelo u zadnje doba vrlo živo raditi. Time je udovoljeno jednoj velikoj potrebi. Sa strane pozvanih župskih faktora treba pripomoći, da se stvori u Gospiću jak i pouzdan sokolski centar za Liku. — Iz svega ovoga proizlazi, da smo imali u tekućoj godini, u našoj župi mnogo, možda i previše nastupa. Ove nastupe opravdava prije svega činjenica, da smo njihovom pomoću podržavali neki postojani život u sokolanama, jer kraj površnog razumijevanja, što ga nalazimo kod naših ljudi o potrebama sokolskog uzgoja, nije za očekivati, da bi se ljudi zadovoljavali samo sa probitkom, što im ga nudi tjelovježba, već moramo dopuštati, da topli naš južnjački temperament češće dolazi do izlivanja. Za to će razumni naši načelnici udesiti stvar u buduće tako, da se prečestim nastupanjem ne poremeći sistematičnost unutarnjeg rada; a da se ne poništi ugled i privlačnost sokolskih nastupa, treba mijenjati kraj nastupanja, te udesiti program nastupa onako, da odgovara posve sokolskom duhu, to jeste da dolazi vazda do izražaja ljepota vježbi uz muževne sokolske vrline. — Prosvjetni odgoj stoji u našoj župi još uvijek vrlo slabo. U koliko sam mogao doznati, stoji u tome najbolje kastavsko društvo, koje goji predavanja, pjevanje i glazbu, te ima čitaonicu. Cernik-Cavle goji pjevanje i glazbu, Kraljevica drži predavanja i ima čitaonicu, Gospić drži predavanja, a Aleksandrovo ima čitaonicu i goji ženski ručni rad.

Prosvjetni rad u župi nema još potrebite organizacije, čemu je krivo pomanjkanje radne sile u našoj inteligenciji. — Između ostalih pojava važno je spomenuti likvidaciju spora u crikveničkom Sokolu, koja je dovela do potpunog izmirenja. Nova su se društva osnovala u Senju, Vrbniku, Krasici, Malinskoj, Slunju, Gračacu, Plaškom i Cetingradu. Župa broji 25 društava. Sastav statistike za sada još nije provediv bez naročitih žrtava. Ipak mogu da iznesem statistiku II. okružja, koje u tom pogledu prednjači ostalim okružjima. Ovo je okružje brojilo 1. oktobra 1922: 9 društava sa 1062 članova i članica, 145 vježbača, 71 vježbačice, 176 m. nar., 104 ž. nar., 142 m. djece, 122 ž. djece i 69 odoraša. Tako možemo ustvrditi na posljetku, prema stanju u prošloj godini, da smo u god. 1922 znatno pokročili napred, te nam ovaj napredak mora da služi pobudom, da u novoj godini nesmanjenom silom stupamo dalje.

Janko Jazbec.

Sokolska župa Split.

Sokolsko društvo u Splitu priredilo je svečanu akademiju prigodom rođenja Nj. Vel. kralja Aleksandra I. Program se sastojao iz vježaba određenih za V. župski sleš u Splitu 1923. g., osim vježaba za članice (posebni nastup Čehinja u Ljubljani 1922. g.) i članstva (praške 1920.). — Svečanost je otvorio brat starešina ocrtavši u kratkom govoru značenje ove proslave, nakon čega je pjevačko društvo «Guslar» otpjevalo Jugoslavensku himnu. — Poslije akademije razvila se ugodna zabava.

Sokolsko društvo u Omišu priredilo je svoju akademiju 7. januara 1923. u 5 sati posle podne u svojim prostorijama uz bogati program, gdje je općinstvo sa zadovoljstvom gledalo i aplaudiralo uzornoj izvedbi svih kategorija, a osobito odjelu ženske djece, prostim vježbama članstva i vježbama na spravama. Tome osobito se mora zahvaliti zauzetnom prednjačkom zboru i osobito požrtovnoj prednjačici sestri A. Jakubičkoj. Publike je bilo dosta, ali je bilo opaziti, da je naša inteligencija pasivna, te se je moglo prisutne iz njenih redova na prste izbrojiti, dok su ostali bili u času vježbanja po ulicama i kavanama i t. d. Čim je svršila akademija i započeo ples, nadošla je inteligencija. Bili će, da je njenoj nacionalnosti više stalo do plesa, nego do toga, da gledaju vrijedne i požrtvovne mališe i da im uliju veselje za dalji rad. — Za ovaj put dosta, dok bi morao iskreno još dosta više govoriti.

Redovna godišnja skupština sokolskog društva u Vranjicu održala se dne 6. januara uz prisustvo 47 članova. Nakon izviješća funkcionara, i to br. Ante Benzona kao tajnika, br. Nikole Ivića kao blagajnika, br. Grgića Bartula o sakupljanju za gradnju sokolskog doma, prešlo se na izbore. Izabrani su: za starješinu br. Andrija Grgić, zamj. starješine Blaž Mikelić, tajnika Josip Bezon p. Filipa, blagajnika Nikola Ivić, načelnika Miro Benzon, zamj. nač. Marin Benzon, odbornike Andrija Benzon, Bartul Grgić, Luka Grgić, Petar Mandić, Ivan Grubić, revizore Fabijan Jurić i Frane Mandić, za gradnju sokolskog doma Bartul Grgić, barjaktar Vladimir Ivić, zamj. Marinko Grgić, delegati za župsku skupštinu Blaž Mihalić i Bartul Grgić. Na predlog brata zamj. starješine povišena je članarina na Din 5.— i zaključeno je, da mora svaki član vidljivo nositi sokolski znak, a ko ga nema, mora ga kupiti kroz mjesec dana.

Sokolska župa Šabac.

Соколово друштво у Шиду одржало је дне 13. јануара своју академију с красно успелим вежбама мушког параштаја и чланова на spravама и пирамидама. Многобројна публика одушевљено је аплаудирала изведбама наших Сокола. После свршеног програма развила се пријатна забава.

IZ SLOVANSKEGA SOKOLSTVA

Sokolane. Malo je sokolskih društava, koja su u tako srećnom položaju, da imaju svoje vlastite vežbaonice. Zadnja Savezna statistika nam pokazuje samo 30 takvih društava. Sva ostala društva su upućena na školske vežbaonice, na privatne dvorane ili gostioničke prostorije. Mnogo je društava po selima, koja

nemaju ni takvih koliko toliko udobnih prostorija na raspoloženju, nego se potučaju po zadušljivim klijetima, barakama i drugim gospodarskim zgradama, ili vežbaju samo pod vedrim nebom. Svako društvo smatra za važnu zadaću, da se vremenom postara za vlastitu vežbaonicu i ostale prostorije, koje su mu neophodno potrebne za pravilan razvoj i pravi smišljeni rad. Zato dakle skoro sva naša sokolska društva osnivaju fondove, građevne odseke, zadrugę itd. da što je moguće pre postignu svoj cilj: vlastiti dom. Ali koliko se pogreška pravi mnogo puta u postupanju! Sokolski Savez dobiva u zadnje vreme ne samo molbe za pomoć, za novčane podpore nego i čitav niz dopisa od pojedinih društava, koja mole za dozvolu, da smiju po celoj državi kupiti novčane priloge za fond građevnog odseka. Izdaju se razni sabirni blokovi, kamenovi, i. t. d. Pri tom valjda ni u jednom društvu članovi građevnog odbora ne pomišljaju na to, da se u Savezu nalazi na stotine društava, kojima je isto tako potreban vlastiti krov, kao i njihovom društvu. Isto se ne pomišlja na fakt, da su sva društva u istoj meri siromašna i da i njima treba potpora. Take molbe, koje dolaze na Savez, su dakle besmislene, jer starešinstvo ne može dozvoliti, da jedno društvo kupi za svoju sokolanu po čitavoj teritoriji Saveza a ostala društva ne. Za sve mora biti jedno pravo. — Osim toga u praksi se pokazalo, i kad bi bilo tako kupljenje po celom Savezu dozvoljeno, društvo ne može da pokrije ni svoje štamparske troškove, za razne sabirne arke, blokove i druge fiskalice, jer su prilozi premaleni. To je potpuno razumljivo — ta i druga su društva u istom položaju kao i ono što kupi, i iz tog razloga ne mogu ništa da doprinesu za druge sabirne akcije. Na Savez dolaze i molbe za potporu za gradnju vežbaonica. Ona društva, koja se obraćaju na Savez s takvim molbama, morala bi da pomišljaju na činjenicu, da u Savezu ima, kao što smo već spomenuli, vrlo mnogo društava, koja imaju istu potrebu, i da bi Savez morao imati vrlo velike fondove, kad bi hteo da izdašno pomogne svaku građevnu akciju. Kako Savez ne dobiva uredno ni obligatnih priloga pojedinih društava i jer mora isto tako da se bori sa finansijskim poteškoćama, naravna je posledica, da ne može davati potpora. Još i treće vrste molbe dolaze na Savez. Neka društva, koja imaju već delomično, recimo $\frac{2}{3}$ ili $\frac{1}{2}$ građevnog fonda ukupljenog, rado se zavedu i na jedanput odbace prvotni skromni građevni nacrt, dadu izraditi nacrt za mnogo veće Sokolane, čija će izgradnja stajati mnogo više i u trenutnom oduševljenju oslanjajući se na mnoga obećanja počnu da grade i tu veću Sokolanu. — No ili usred gradnje ili pred samo otvorenje Doma, kad je iščezao sav građevni fond a društvo se pored toga još dobro zadužilo, dolaze razne katastrofalne novčane poteškoće i prvi put za pomoć je pismo Savezu. A odakle da Savez uzme novaca?! Žalosna iskustva u Českoj, koja su objavljena u našim sokolskim listovima, nisu bila dovoljna pouka našim građevnim odsecima i sokolskim poduzetnicima. Posledica je ista kao i u Českoj; društva se zaduže, da jedva dišu i retko kad se vlastitom snagom oporave. I sve to radi neuvidavnosti pri biranju građevnih nacrti i radi neskromnosti što se tiče same gradnje. To su ili prilike glavne pogreške, koje se u našim društvima još uvek od vremena na vreme pojavljaju. Na Savez dolaze i molbe za uzorne nacrt sokolskih domova. Unapred velimo, da Savez nema nikakvih nacrti. A i ne da se za sva društva napraviti šablonski nacrt, jer nisu ni u dva društva prilike jednake a finansijska sposobnost raznih društava je različita. Jedino što se da učiniti u ovom slučaju je to: da društva naruče u svom kraju ili u bližnjem mestu kod kakvog graditelja nacrt za Sokolanu pa taj nacrt pošalju Saveznom starešinstvu i T.O., koji će nacrt pregledati, odobriti ga ili staviti pismene primećbe. To je jedini pravilan put. Važno je za društvo još nešto. U onom dopisu s kojim šalju Savezu na ogled nacrt nameravanog doma neka navedu i: 1.) kakve prostorije nameravaju da imaju, 2.) kakve su prilike u društvu, 3.) kakve su prilike u kraju društva i 4.) kakve su društvene financije. Tako smo ukratko naveli glavne pogreške u postupanju pri gradnjama Sokolana i tvrdo se nadamo, da će ih se naša društva kloniti. Ne gradite luksusnih palača — gradite vežbaonicę, koje će biti dom rada i vaspitanja. Skromna, prava, vlastita vežbaonica s društvenim prostorijama znači više nego milionska građevina puna raznog sjaja izgrađena na dug i otplaćivanje.

Švajgar.

Jugoslavenski Sokol u Pragu. Brać Ante Tadić nam piše: Već sam nekoliko puta htio umočiti pero i nešto napisati o Jug. Sokolu u Pragu, ali svaki put sam se trgao, jer ne bi želio, da me tko naopako shvati; znam da je studentska krv jako vruća, pak bi moglo biti i prepirke. Sada sam uzeo pero u ruke i ne puštam ga, jer više ne mogu da gledam, da se naše dašтво u zlađnome Pragu ponaša spram Sokolstva kao i pre rata. Ovo što pišem, pišem iz bratske sokolske ljubavi na adresu naše omladine u Českoslovačkoj. Da se ponovno latim pera potakla me je vijest u «Veslniku Sokolskom» br. 25 iz Praga na str. 397., gdje stoji «Jugoslavenski Sokol u Pragu poslije jednogodišnjeg nerada pobudio se na nov život, izabrao novi odbor, prijavio se za člana praške župe, a postavio je za zadaću da odgaja mladom jugoslavenskom Sokolstvu buduće marne radnike. Odbor društva sačinjavaju sami đaci visokih škola.» Lijepo da omladina stvara svoje organizacije, jer se tako uči stvarati i vodili nešto što će joj biti vrlo potrebno i u muževnoj dobi. Stvarati se može jedna nova organizacija, koja u istom gradu ne postoji, ili pak može se osnovati i slična organizacija onoj koja je prije bila u tom mjestu, ali koja bi trebala da ima bolje uvjete za život od one što je prije postojala. Dakle, naši su omladinci u Pragu stvorili svoj «Jugoslavenski Sokol» premda ima u Pragu više sokolskih društava. Kada sam putovao na osiječki sokolski slet 1921. upoznao sam se u vozu sa jednim đakom i predstavio mi se kao član «Jugoslavenskog Sokola» u Pragu. — Na moje pitanje, koliko Sokol ima članova, odgovori: «Ima ih 250, ali vežba ih samo 70». — Odmah sam razumio na čemu sam. Tako je bilo i pre rata. U praškom II. i vinogradskom Sokolu bilo je zapisano nešto Jugoslavena, ali na vježbu nije ih dolazilo ni deseti dio. Onda je bilo u Pragu stalnih 300 do 400 Jugoslavena, dok ih je u Sokolu bio vrlo mali broj, pak nije ni čudo, da se kod nas inteligencija slabo zanima Sokolstvom. Kada sam u ondašnjem zagrebačkom «Hrvatskom Sokolu» 1913. g. napisao članak i iznio višegodišnju statistiku, kako naši đaci pohađaju sokolske vježbe, na temelju podataka dobivenih u Sokolu na Vinogradima i Prahii II., u kojima su naši đaci vježbali, napadali su me oni đaci, koji su u Pragu paradržali i predstavljali po kafanama Jugoslavensvo. Danas ima u Pragu oko 3000 Jugoslavena i želio bi znati, koliko ih vježba. Znam, da Jugoslaveni nemaju svoje dvorane za vježbanje, već da vježbaju u dvoranama českih Sokola, ali preporučio bi im, da vježbaju skupa s Česima u istom odjelu. Eto i Česi vježbaju naše jugoslavenske proste vježbe, te njima, koji uče česke škole ne će biti nipošto feško razumijeti českog brata, kada im vježbu lumači. Saslavljaji posebne srpske, hrvatske ili slovenske odjele, kao što su neki htjeli i prije rata, nema smisla. Braćo, vježbajte skupa s Česima u istim odjeljenjima, te ćete onda naučiti i razumijeti šta je Sokolstvo i njegov rad. Pohađajte nedjeljna sijela, što se preko jeseni i zime daju u svim praškim Sokolima, te ćete naučiti širiji prsvjetu i kad se povratite u svoju Jugoslaviju, čije ime naročito ističe praški student. S ponosom odgovara na pitanje: «Šta si?» — «Jsem Jihoslavan!» Braćo praškog jugoslavenskog Sokola! Kao što s ponosom odgovarate bratu ili sestri Českinji, da ste Jugoslaveni, nastojte da budete ponosni Sokoli. Kada dođete u Jugoslaviju pristupite odmah u Sokol i nastojte uneti českí sokolski duh u svako društvo. Nemojte stajati po strani i kritizirati: «E, u Českoj se to drugačije radi, to ništa ne valja.» Takvih kritičara Jugoslaviji ne treba, ona treba marljivih radnika a najbolji radnici mogu da se rekrutiraju iz českih sokolskih društava. Želim, da nelko od braće prikaže dosadašnji rad «Jugoslavenskog Sokola» u Pragu, ali i statistički o broju članstva i pohađanju vježbi. Zdravo!

Поздрав старешинства ЧОС. главним годишњим скупштинама друштва. Старешинство «Ческословенске обце соколске» послало је свим својим друштвима следећи поздрав, који треба, да се прочита на свим друштвеним скупштинама: Браћо и сестре! Вама, свим члановима породице соколске, оданим радницима, обраћа се старешинство ЧОС. у овом моменту и шаље вам ердачни соколски поздрав. — Скупљате се на годишњу главну скупштину, да прегледате резултате рада свога друштва. Одборници ће вам прочитати извештаје и ви ћете их одобрити. Можда ћете им и зашлеспати. И с правом. Они су целу годину за вас мислили и за вас радили. Бићете ваљда задовољни с оним што се урадило. — Али да ли ћете бити задовољни и сами са собом? Друштво соколско није друштво, у ком ради само неколико појединаца, него је то удружење братства, обузетог извесном идејом, народном, телесно-васпитном и моралном, на којој, ако хоће да буде

општенародна идеја, морају сви и једнако да сарађују. Дакле, брате и сестро, упитај се: Са колико си дела допринео да друштво изврши своју мисију соколску? Јеси ли вежбао? Јеси ли ишао на излете, шетње, предавања и у школе соколске? Јеси ли читао листове соколске? Јеси ли прочитао у прошлој години барем једну соколску књигу? Јеси ли размишљао о свом животу? Јеси ли живео и радио увек као Соко не само у Соколу него и код куће у својој породици, у радионици, у канцеларији, у јавном, у политичком животу? Јеси ли у истину био Соко целу годину или можда само неколико дана, или само неколико сати у години? — Ко би од нас браћо и сестре могао рећи да је задовољан? Ми нисмо и несмемо бити никад задовољни. Како је оно рекао Тирш? «Вечно кретање, вечни немир! Где је мировање, тамо је смрт.» — Данас дакле вршите своју главну годишњу скупуштину. Не само ви него с вама 3086 осталих друштава, удружених у ЧОС. Можда ће вас се скупили до стотине, можда само неколико десетина. Све једно. Не чини друштво велики број чланова него његов рад и способност соколска. У Соколу опште не гледамо на број али тим више на снагу. Зато су нам сва друштва и најмања међу малима добро дошли и драгоцени сарадници. Ослањамо се и рачунамо са свима. — Можда бисте били без значења, кад бисте били сами и упућени само на себе. Али с вама сарађују хиљаде соколских друштава, за вама стоји цело братство соколско, преко 600.000 душа соколских а за вама стоје и велики резултати рада соколског. — Сви, радник као чиновник, обртник, трговац, индустријалац, учитељ, лекар, адвокат, сви без разлике и заједнички радимо, да усавршимо своје соколство. Наша мисија није само у идејном смислу јасна и одређена него и практична, учећи се да преносимо и оживотворимо принципе соколске у приватном и јавном животу. Наш једини циљ је телесно и морално подићи чехословачког човека не разликујући његово занимање, иметак и образовање. Наша мисија је општенародна, није ни партијска, ни класна ни политичка, али је народна, напредна и социјална у најплеменитијем смислу речи. — У том смеру морамо радити сви, сваки на свом месту, у вежбаоници, у предаваоници, на игралишту, на излету, при забави, код куће, на улици, у радионици и у канцеларији. Нико није тако мали и тако незнатан да неби могао сарађивати. — Рећи ћете: «Програм! Гесло!» — Можда ћете завикати: Доста је речи — од речи к делу и при том ћете помишљати на сопствено или оближње друштво, чији се рад ограничава само на неколико појединаца. Можда ћете и с неповерењем да споменете разбешњели јавни живот, наиме политички у вашој општини и целој републици. Споменућете можда и данашње опадање морала, опадање народне дисциплине и братске љубави. — Али не будите мрзовољни. Не падајте при самој помисли. — Сетите се, да преко 20.000 предњака соколских, преко 3000 васпитача соколских тихо и истрајно ради у народу чехословачком на васпитању и оплемењивању моћног дела његовог удруженог у тaborу соколском. — Сетите се да је само у 1921. години одржано у соколским друштвима 55.368 предавања, говора и дебатних вечери, 8143 позоришне преставе, 7130 беседа, академија и концерата. — Сетите се да у соколским књижицама има 303.317 књига, које имају 350.000 реверса од читања тих књига у једној јединој години, да се преко 40 соколских часописа у више него 150.000 примерака разилази сваког месеца а и чеље по соколским друштвима да нађу све нове и нове читаоце и у најудаљенијим крајевима чехословачким... — Па кад све то уважите ваљда ћете поверовати, да није узалудна нада, да ће се ти наши напори срести у брзој будућности са жељеним успехом и да ће се данашње неутошене прилике у народу побољшати... — Али будимо искрени и према себи, браћо и сестре, и обазримо се и на другу грану рада соколског. Квије се: «Соколска пожртвовност.» «Соколска љубав.» Али одмах се додаје: «Раде ли Соколи заиста на том да своју браћу а с тим постепено и цео народ одвуку од данашње себичности и мржње?» — Прегледајмо и с те тачке гледишта соколски рад у једној години. Слушајте! У самој 1922. години саграђено је више него 100 вежбаоница соколских. Ко их је саградио? То је плод соколске самопомоћи и нессебичне пожртвовности. Саградила их је вредна и пожртвовна рука соколска, која се не уклања никаквом раду никаквом напору. — На обичан позив сабрало је чланство соколских друштава огроман новац 660.000 Кч у корист пострадале браће у првом реду жртава страшног европског рата. — У самој 1922. години дан је друштвима у понем-

čenic krajevima iz Narodnog Fonda prilog od 70.000 Kč za gradnju veжбаonica, pored mnogih priloga što su ih dobila ta društva od njihovih požrtvovanih branitelja. — Ieorganiziran je fond za ozlede za braću i sestre, koji se na vežbi ozlede a od vašeg godišnjeg prispevka od 2 Kč dobili su ti članovi u lašskoj godini podpore u iznosu 441.000 Kč. Osim toga bilo je omogućeno veћ прве године, да се положи темељ за подизање опоравилишта за чланове, који после озледе требају лечења на пољу, на мору и сл. Слично се постарало почевши од лашке године за нараштај. — А кад је наишла беда на незапослену браћу и сестре, као чаробним прутима оживила је братска љубав у срцима соколским и за неколико сати скупљено је неколико стотина хиљада за помоћ незапослено - несретним, без обзира на друге систематски вођене акције у многобројним друштвима и жупама. — Тим нећемо да кажемо да се учинило све што је било могуће. Не хвалимо се и не гордимо се својим радом али не дамо да нам се пориче да и ми Соколи, а можда и само ми Соколи учимо правој љубави братској и правој пожртвовности онако, како нам заповеда соколски закон и морал. — О свом народном раду нећемо, браћо и сестре, никог да уверавамо. Ни себе ни своју околицу. Осећамо национално, мислимо национално и радимо национално. Без позива, без хвале али и без компромиса. Директно, отворено и без обзира. Народ нам је све а не само неке његове класе, или неке партије политичке. С тога становишта гледајте и нашу велику победу у међународној утакмици у Љубљани, пут нараштаја на соколски југ, учествовање неколико хиљада Сокола на слету југословенског Савеза у Љубљани, слет Соколства у Моравској Острави, излет у Тјешин, велику прославу стогодишњице рођења Фигнеровог и т. д. — Данас почињемо нову годину соколског рада. Хоћемо да је посветимо тихом систематском унутрашњем раду. Неће бити никаквих великих слава и подухвата. Ограничићемо јавне иступе друштава и жупа, али ћемо удвостручити рад у вежбаоници, на патацалишту и у дворани за предавања. — Сви морају стећи соколску свест, све мора обухватити соколско вежбалиште, тај темељ здравља и телесне способности, та до сад недовољно оцењена школа братства и једнакости. — Сви осећамо и сви знамо, да нам је то нужно потребно. Готово нас је четири пута толико него што нас је било пре десет година. Има нас прилично много а има међу нама доста оних, који су тек у последње време умножили наше редове. — Хоћемо да сви буду више него обични чланови У друге соколске, хоћемо да сви буду Соколи, да сви соколски осећају, соколски — живе. То нам је циљ и смер. — Нека вам је сретно, браћо и сестре! Нека буде сретан наш заједнички рад. — У Прагу 1. јануара 1923. — Старешинство Ческословачке Обце Соколске.

Zimska plivaonica u Tyršovem domu biće javna. Njeni su troškovi proračunani na 1 i pol milijona Kč. Biće jedna od najvećih u Evropi. Basen će biti 50 m dugačak, 11½ m širok i od 1-20 m do 3 m dubok; imaće do 200 kabina. U jednom će se danu moći izređati do 1232 kupača. Troškovi se imaju amortizirati ulazninom, no ova će ipak biti veoma nizka.

Božićna kolekta ČOS. za nezaposlene članove i članice sokolskih društava. Odbor ČOS. organizovao je na dan 26. decembra pr. g. božićnu kolektu u korist nezaposlene braće i sestara. U českoslovačkoj republici vlada, kako je poznato, zbog industrijske i gospodarske krize već dulje vremena velika nestašica rada, tako da se mnogo članova i članica bez vlastite krivnje nalazi u velikoj bedi i upravo gladuje. Da se barem u nekoliko pomogne ovoj nesretnoj braći, priredjena je spomenuta kolekta. Svakom se društvu stavilo u dužnost, da mora skupiti barem toliko čehosl. kruna, koliko ima društvo članova, a zabranilo se društvima kupiti prinose među ostalom publikom, jer je kolekta imala da bude čisti izraz sokolskog bratstva. Objasnilo se društvima, da ima mnogo takvih članova, koji će rado žrtvovati 10 i 20 Kč., kad saznadu za svrhu kolekte, a vrlo malo takvih, koji ne bi mogli žrtvovati ni jednu krunu. Prinosi društava morali su biti najdalje dne 27. decembra predati župi sa spiskom nezaposlenih članova društava i opisom njihovih porodičnih prilika, a župe su morale poslati sav novac i materijal najdalje do 31. decembra predsedništvu ČOS. — O rezultatu kolekte pisaćemo u svoje vreme, a ovo spominjemo zato, da naša braća vide, kako česka braća uprkos teškim prilikama, u kojima žive, dobrom organizacijom i disciplinom savladuju sve teškoće.

Nacrť za osnivanje nabavljácke zadruga sokolske. Ovaj je nacrf bio predložen dne 10. decembra pr. g. odboru ČOS. Zadaća zadruga imela bi da bude: 1.) da nabavlja odore i ostale potrebe za Sokole; 2.) da nabavlja za članove sokolskih društava i druge potrebe uz povoljne cene. Župama je ostavljen rok od 2 meseca, da se izjasne o predlogu; ako bude više od polovine župa glasalo za predlog, nabavljácka će se zadruga odmah oživotvoriti.

Medusletna natjecanja ČOS. god. 1923. («Cvičitel» g. 1922, br. 10.) Kao posledica zaključka odbora ČOS. o ograničenju javnih vežbi i javnog nastupanja pala je odluka prednjačkog zbora ČOS., da se za god. 1923. prirede medusletna natjecanja. Njihov je program bio brižljivo pripremljen s namerom, da bi zahtevi i tok natjecanja doprinesli oživotvorenju memoranda ČOS. o telesnom uzgoju, koji je izrađen u januaru 1919. god. i s daljom namerom da se u društvima gaji što većma prosta telovežba i da se upotrebe metodi sportski, u koliko nisu u protivnosti sa zahtevom lepote, koji je jedan od bitnih zahteva Tyršovih. Za tu je svrhu bio preraden i dopunjen red natjecanja ČOS. Da bi bio stepen medusletnih natjecanja što viši i da bi se društvima uštedili troškovi oko izajšljanja odeljenja, koja uopće ne bi imala izgleda na uspeh, određeno je bilo izborno natjecanje po župama, a posle toga po skupinama župa, da bi se izlučenim natjecateljima ipak pružala mogućnost, da mere svoje snage s tuđim natjecateljima. Umetanje ovog «pokrajinskog» izbornog natjecanja ne znači za društva veliko opterećenje, jer će bih ova natjecanja, kod kojih će se sastati najbolji natjecatelji nekolicine župa, javna preduzeća uz učestvovanje općinstva i tako će se prinosom od ulaznine moći nadoknaditi troškovi oko natjecanja. Medusletna natjecanja određena su zaključkom odbora na 29. i 30. juna i 1. jula 1923. god. u ovom opsegu: A. Natjecanja odeljenja i pojedinaca u odeljenjima: na preči, ručama, konju na šir, karikama, u skoku s močkom, prostim vežbama, bacanju kugle i trčanju preko zapreka 120 y = 109-68 m (zapreka 10, visina 106 cm). I to: Za obvezatne vežbe: preča, konj na šir, karike i za prostovoljne vežbe: ruče. — B. Natjecanja pojedinaca za prvenstvo ČOS.: na preči, ručama, konju na šir, karikama, konju uzduž bez hvataljaka, skoku u visinu, u daljinu, penjanju, prostim vežbama, bacanju kugle i trčanju preko zapreka 120 y. — C. Šesterboj: U skoku u visinu, u daljinu, trčanju na 100 m, penjanju, bacanjem kugle i prostim vežbama. — D. Posebna natjecanja. 1. Pojedinaca: u trčanju na 100 y, trčanju na 400 m, na 1500 m, preko zapreka 120 y, preko zapreka 220 y, ustrajnom trčanju na 10 km; u bacanju kugle s obema rukama, diska, koplja u daljinu, lopte; u skoku u visinu s mesta i zaletom, u daljinu, močkom u visinu, u penjanju, u hrvanju, u prsnom plivanju 50 m i 100 m, slobodni stil 200 m, skokovima u vodu. — 2. Odeljenja: u štafetnom trčanju 4 × 200 m, u igrama: «Velký pasák», «Špaček z kruhu», «O postup mičem s poulkem». — Natjecanje odeljenja višeg razdela vrši se za puflujući štít Lütfowov. — Za skupinska natjecanja župa važiće ova pravila: Na osnovu zaključka prednjačkog zbora ČOS. od 24. nov. 1921. g. dužne su župe pre svakog natjecanja ČOS. izvršiti izborna natjecanja u župama i natjecanja župa u skupinama, u koje se uzajamnim dogovorom združo po predlogu načelníštva. Opseg natjecanja: Ova natjecanja opsižu grane navedene u redu natjecanja ČOS. pod A. B. C. i D. Nateče se prema redu natjecanja ČOS. bez ikakvih olakšica. U prostovoljnim se vežbama ne nateče. Pokrajinskim i župskim natjecanjima neka bude odmereno toliko vremena, da ne dode u opasnost njihov mirni i uredni tok. To važi naročito za slučaj, kad se pokaže potreba za tim, da se pritegne natjecanjima još i drugi neki program vežbi. Župama i pokrajinama ostavlja se na volju, da prirede dogovorno s drugim župama zajednička natjecanja. Uspeh župskih natjecanja odlučuje o tome, hoće li biti pripušteno pokrajinskim natjecanjima, a uspeh pokrajinskih natjecanja pak za pripuštenje k natjecanju ČOS. Sva se župska i pokrajinska natjecanja moraju prijaviti načelstvu ČOS. najdalje do konca februara svake godine. Načelstvo može ova natjecanja prema mišljenju sudačkog zbora ČOS. premesliti na drugo doba ili u slučaju potrebe i otkazati. Skupinska natjecanja župa vodi komisija za natjecanja a izbire se od župa, koje učestvuju. Između članova komisije bira se predsednika, njegovog zamenika i ostale činovnike potrebne za vršenje rada spojenog s natjecanjima. Župska natjecanja

¹ Kakor javlja «Věstnik sokolský» 1923, br. 51/52, ČOS. premeslila je medusletne utakmice na 6., 7. in 8. jula.

vodi župni načelnik. Ovim natjecanjima uvek prisustvuje i član načelnništva ČOS., ili član nadzornog odbora. O žalbama odlučuje komisija sastavljena od župnog načelnika, koji vodi natjecanja, od člana načelnništva ČOS. i od predsednika nadležnog odbora sudaca ČOS. ili njegovog zamenika. Natjecanja odeljenja dele se u natjecanja višeg i nižeg razdela. Odeljenja su šesteročlanska (s vodjom). Zamenici natječu sa svojim odeljenjima, ali njihovi se uspesi beleže samostalno, a pribroje se uspesima odeljenja samo u slučaju, kad zamenik stupa na mesto takvog člana odeljenja, koji je zbog povrede ili obolenja otpao iz odeljenja. Natjecatelji moraju biti najmanje 3 meseca neposredno pred natjecanjem članovi društva, za koja natječu i moraju u istom društvu i stvarno vežbati. Ako društvo ne može poslati na natjecanje čitavo odeljenje, onda se mogu članovi društva udruženih u župi sastaviti u župska odeljenja. Svaka je župa dužna izaslati bar jedno odeljenje nižeg razdela. Medusletnim natjecanjima ČOS. može biti pripušten samo onaj, koji je učestvovao kod izbornih natjecanja društava u župi i kod skupinskih natjecanja župa i koji je postigao: u natjecanju odeljenja za prvenstvo ČOS. a) u župi 70 % svih mogućih tačaka, b) u pokrajinskom natjecanju isto tako 70 %, u šesteroboju a) najmanje 50 tačaka, b) u pokrajinskom natjecanju 55 tačaka, u posebnim natjecanjima a) u župi najmanje 90 % propisanih najnižih izvedaba b) u pokrajinskom natjecanju 95 %. Pri natjecanjima u igrama i štafetnom trčanju napreduje posle izbornog natjecanja društava u župi a) dvoje najboljih odeljenja do natjecanja u skupini župa b) najbolje društvo do natjecanja ČOS. U nijednom natjecanju ne smiju učestvovati članovi načelnništva ČOS., a natjecatelji za prvenstvo ČOS. ne smiju natjecati u nižem razdelu, moraju pak učestvovati kod natjecanja odeljenja ili pojedinaca u višem razdelu. Mere za najniže izvedbe, propisane za posebna natjecanja, jesu: Skok u visinu zaletom 160 cm (95 % propisanih za pokrajinsko natjecanje = 152 cm, 90 % za župsko = 144 cm). Skok u visinu s mesta 135 cm (95 % = 128 cm, 90 % = 121 cm). Skok u daljinu zaletom 600 cm (570, 540). Skok u daljinu s mesta 290 cm (275, 260). Skok motkom 300 cm (285, 270). Bacanje diska 3600 cm (3400, 3250). Bacanje kugle $7\frac{1}{3}$ kg 1200 cm (1140, 1080). Bacanje lopte 2 kg 4500 cm (4275, 4050). Bacanje koplja u daljinu 4000 cm (3800, 3600). Penjanje 7 m $9\frac{3}{5}$ " (10", $10\frac{2}{5}$ ""). Trčanje na 100 y $10\frac{1}{5}$ " (11 $\frac{1}{5}$ ", 11 $\frac{1}{2}$ ""), na 400 m 54" (56 $\frac{1}{5}$ ", 58 $\frac{2}{5}$ ""). Trčanje 4:30:0' (4:43:0, 4:56:0). Trčanje preko zapreka (10 zapreka): 10 × 106 cm 120 y 19" (20", 21"), 10 × 76 cm 220 y 33" (43 $\frac{3}{5}$ ", 36 $\frac{1}{5}$ ""). — **Primedba:** Skače se uvek bez daske. Kod posebnih natjecanja mogu natjecatelji obući mesto vežbačkog odela kratke gaće, beli triko s kratkim rukavima i okovane cipele. Kod svih ostalih natjecanja dozvoleno je samo potpuno propisano vežbaće odelo.

Novi i izmenjeni načelni zaključci ČOS. (Primljeno na sednici odbora ČOS. dne 10. decembra 1922.) Odbor ČOS. radio je ovaj put opet mnogo oko načelnih zaključaka. Njegova rešenja u tom pogledu mogu se podeliti u glavnom na tri dela. U prvi deo ulaze uopće novi načelni zaključci, i to: I. Društvima se ne dozvoljava izdavati pismene preporuke putujućim artistima i sličnim društvima. II. Sokolski znak «Na straž» ima se nositi na građanskom odelu bez ikakvih drugih društvenih znakova. Samo u posebnim slučajevima dozvoljeno je dodati i koji drugi znak, ako nije značenje ovog znaka u protivnosti sa sokolskim načelima, i to samo za vreme trajanja ovih iznimnih okolnosti. III. Svima sokolskim društvima i odsecima zabranjuje se priredjivanje šaljivih večeri, kostimiranih venčica, kostimiranih beseda i plesnih zabava svake vrste za sokolsku mladež. Na ostala društva i udruženja neka se također utiče, da bi napustila slične priredbe. IV. Na sokolskim sednicama neka se ne puši i, ako društvo nije prisiljeno sazavati sednice u gostioni, neka se ne toče nikakva alkoholna pića. **Naročito ovaj poslednji načelni zaključak duboko će se oseliti u životu naših društava, i to bez sumnje blagotvorno u moralnom i zdravstvenom zmislu. Drugu skupinu čite načelni zaključci, koji su od temelja preradjeni, a to je ovaj put način isključivanja članova, koji je bio podvrgnut novom pretresanju i preradjeni:**

O isključivanju članova iz društava ČOS. 1. Odluka o isključenju neka se isključenom uruči na način utvrdjen u pravilima najdalje u roku od 14 dana od dana zaključka. Ako se uručenje i pored ponovnih pokušaja nije moglo provesti, obesi se odluka o isključenju za vreme od 14 dana u društvenim prostorijama. Poslednji pak dan dakad visi, računa se kao dan uručenja. 2. U svakoj odluci o isključenju mora ujedno biti određeno vreme (prema težini slučaja) koliko ima isključenje trajati. 3. Svako isključenje iz društva obuhvata svojim posledicama jedino

dostično društvo. 4. Protiv rešenja o isključenju člana iz društva prema § 11. pravila može se isključeni žaliti na predsedništvo župe u roku od 14 dana od dana uručenja pismene odluke, odnosno od poslednjeg dana otkad odluka visi. 5. Priziv ulaže isključeni pismeno, i to ili kod društva ili neposredno kod župe. Ako je priziv uloženi kod društva, mora ga ovo poslati u roku od 14 dana sa svim aktima župi. 6. Ali i onda, kad se isključeni ne žali, mora biti obrazložena odluka predložena u roku od 30 dana od dana uručenja ili poslednjeg dana otkad visi župnom predsedništvu, koje ispita ceo postupak pa onda odluku potvrdi, uništi ili izmeni. 7. Ako se isključeni žalio, dužno je predsedništvo župe pozvati raspravi o slučaju obe strane, koje su učestvovala. 8. Rešenje o prizivu mora župno predsedništvo doneti u roku od 2 meseca, računajući od dana, kad je bio predan, u profinom slučaju mogu oni, kojih se tiče, tražiti, da o prizivu rešava predsedništvo ČOS. 9. Ako predsedništvo župe uništi ili izmeni odluku o isključivanju, društvo ima pravo priziva na predsedništvo ČOS. u roku od 30 dana od dana, kad primi rešenje župe. Predsedništvo ČOS. odlučuje kao poslednja instancija. 10. Za isključenog poslednja je prizivna instancija predsedništvo župe ili predsedništvo ČOS., kad ovo zamenjuje prvo, pošto prodje dvomesečni rok.

Gubitak sposobnosti za članstvo u sokolskim društvima ČOS. 1. Društveni odbor ili predsedništvo župe može odluci o isključivanju dodati, da je isključeni izgubio sposobnost za članstvo u sokolskom društvu uopće. Ovaj dodatak podnosi se obrazložen uz dočična akta na odluku predsedništvu ČOS. 2. Posledice ovog rešenja može predsedništvo ČOS. u promenjenim prilikama, i kad se je isključeni po svojoj moći popravio, oprostiti na predlog društva ili župe, kojoj se prijavio isključeni, zahtevajući razjašnjenja od društva ili župe, koja je u svoje vreme predlagala isključenje s ovakim dodatkom.

Izmenjeni načelni zaključci ČOS. Konačno dolazi treća skupina načelnih zaključaka, koji su u nekoliko izmenjeni. Od ovih navodimo: U načelnom zaključku, da se primaju za članove građani «českoslovačke ili druge slovenske narodnosti», zamenjeno je kratko «slovenske». Načelni zaključak o dužnosti prijave u društvo u mestu stanovanja kod preseljivanja proširen je na svu teritoriju ČOS., ali izmenjen u preporuku, a dužnost rada u društvu gde se stanuje crkana je, jer je ova stvar sada delomično rešena pravilima, a delomično zaključkom o jedinstvenom članstvu. Dalje je zaključena ova važna izmena u tekstu o primanju novog člana: Društvima se nalaze, da zahteva, ako se prijavljuje za člana nekog, koji se od nekud doselio, a koji do sada nije bio član društva, od društva njegovog poslednjeg obitavališta izveštaj o njem. Ostale izmene bile su pre svega manji popravci, ili ispuštanje onih načelnih zaključaka, koji su sadržani u uzornim pravilima. Podrobni i tačni tekst ovih zaključaka biće opet objavljen u zbirci resolucija i načelnih zaključaka, koja će izići u novom izdanju početkom 1923. godine i na koju već sada upozoravam.

Slovačko Sokolstvo u Americi udruženo u «Tělovicnu Jednotu Slozensku» priredilo je ove godine svoj sleh u gradu Bētlehemu u Pensylvaniji, gde ima najviše Slovaka. U javnoj vežbi učestvovalo je 150 članica i 160 članova. Članice su vežbale tešku Čermakovu Besedu s palicama, a članovi proste vežbe. Naraštaja je bilo malo. Bilo je natecanje članova i članica u višem i nižem odeljenju, a također natecanje za prvenstvo. U višem odeljenju natecalo se 4 vrste i 7 pojedinaca, a u nižem 13 vrsta i 17 pojedinaca. U slovačkom sokolskom Savezu ima pored slovačkog članstva i mnogo českoga, tako da je praktično već rešeno pitanje jedinstvene organizacije Čeho-Slovaka u Americi. S v.

Poljsko Sokolstvo je priredilo ove godine od 3. jula do 7. avgusta veliku gimnastičku školu, koju je pohađalo 59 prednjačkih pripravnika iz svih župa. Tečaj se vršio u malom mestu Žyvcu i to iz higijenskih razloga, da vežbač budu više na svežem vazduhu. Dnevno se vežbalo šest sati, a jedan sat je bio posvećen vojnim vežbama. Pored toga se jako gojilo plivanje. Tečaj je vodio načelnik «Związku polskiego Sokolstwa br. Ruczyński, koji je predavao teoriju gimnastike, osim njega predavala su još osmorica braće i dva oficira. Sva se štola držala na letnom vežbalištu sokolskog društva u Žyvcu, koje je pribavilo i potpune sprave. S v.

Česko sokolsko društvo u Vladivosłoku radi odlično pod vodstvom br. Puleca. Priredilo je i letos vrlo lep javni čas i moralo ga je na zahtev ponoviti. Društvo je učlanjeno u ruski sokolski savez, koji u zadnje vreme opet počinje sa živahnijim delovanjem. S v.

RAZNO

O posetu francuskih gimnastičara u Ljubljani i njihovom učestvovanju u medunarodnom natjecanju prigodom svesokolskog sleta izveštavao je na 88. kongresu (skupštini) Unije francuskih gimnasta senator Reynald. Opisao je put francuskog odeljenja do Ljubljane, a za doček u Ljubljani kaže, da je bio za francuske gimnaste pravi trijumf i da su bili predmetom najsrdčajnijih ovacija gde god su se pokazali. To su francuski gimnasti vrlo živo osetili i uspomena na ovo divno putovanje neće im se nikad izbrisati. Gosp. Reynald podao je vrlo lep opis krajeva, kroz koje su prošli i običaj njihovih žitelja, a nadalje hvali česke i jugoslovenske Sokole, koji su sačuvali unatoč vekovnom ugnjetavanju pod tuđim jarmom sve tradicije zdrave gimnastike i druželjubja. — Izvadali su svoje vežbe pred zadivljenim očima francuskih gimnasta u velikim masama na besprikoran način, što im je donelo neosporiva i neosporavana dva prva mesta. — Svečanost bila je izvrsno organizovana i uspela je divno. Francuski gimnasti istakli su se kod toga na vrlo vidnom mestu; usprkos svom malenom broju postigli su svojom valjanošću, svojom disciplinom, svojim sudelovanjem i svojom dobrom treniranošću freće mesto, pobeđivši tako sve ostale prijateljske sile, koje su ipak brižljivo bile izabrale svoje reprezentance. — Francusko je odeljenje uvek bilo u časti i najviše vlasti su ga najvećom predusretljivošću.

45. slet Unije francuskih gimnasta (Fête Fédérale Nationale de Gymnastique) održaće se u danima 20. i 21. maja 1923. g. u Rouenu. — U novembru o. g. proslaviće se u Parizu 50-godišnjica osnivanja Unije. — U julu o. g. vršiće se u Parizu Olimpijske igre.

Hrvatski Sokol u Zagrebu. Vlada je dovolila zopetno delovanje separatističnoga Hrvatskega Sokola u Zagrebu (na Wilsonovom trgu).

«Deutsche Turnerschaft». Nemački nacionalni gimnastički Savez brojio je 1. januara 1922. god. 11.189 društava u 9523 mesta. Ukupno je Savez imao 862.269 članova i 57.303 članice iznad 20 godina i 353.379 članova i 79.366 članica od 14—20 god. Pored toga bilo je naraštaja 199.829 dečaka i 103.498 devojčica. Dakle svega skupa iznosi broj pripadnika 1.655.662 osobe. Godine 1921. osnovana su 603 društva, broj članstva je porastao za 44.220 članova i 11.580 članica. I broj naraštaja se znatno podigao. U inozemstvu se nalazilo 97 društava. Vrlo ozbiljnog faktora ima nacionalističko turnerstvo u radničkim gimnastičkim društvima u Nemačkoj, koja stalno napreduju i imaju spretno vodstvo. Radnički gimnastički Savez smatramo za mnogo bolju organizaciju od turnera; radnički Savez priredio je ove godine u Lipskem vrlo dobro uspeo slet, na kome su učestvovali i ostali evropski radnički savezi u velikom broju.

Gimnastičke svečanosti nemačkih turnera biće u g. 1923. od 14. do 18. jula u Münchenu.

U Londonu će se izgraditi za velike športske priredbe ogromni kameni stadion po uzoru antičkih amfiteatra za 125.000 gledalaca. Pri samoj građevini biće mnogo klubskih prostorija, blagovaonica, vežbaonica itd. Kako je Engleska domovina ruk- i nogometa gotovo je sigurno, da će stadion služiti u glavnom za te grane sporta.

STROKOVNA LITERATURA

«Vestnik tehničnoga odbora JSS.» štev. 1.—3. je izišel z naslednjo vsebino: Dr. Viktor Murnik: Načelnikovo poročilo na glavni skupščini v Zagrebu (Uvod. — Priprave tehničnoga odbora za vsesokolski zlet. — Stanje telovadbe v Savezu leta 1921. — Savezni zleti. — Vsesokolski zlet v Ljubljani: Tekma za prvenstvo JSS.; zlet ljubljanskih žup; predzletni dnevi; kralj in kraljica na zletu; naši gostje in bratje; javne telovadbe; proste vaje; nadaljnji vzpored javnih telovadb; izprevod; tekme JSS.; mednarodna tekma). — Miroslav Ambrožič: Načrt za petnajstdnevni župni prednjaški tečaj. — Uspehi tekem na I. jugoslovenskem vsesokolskem zletu v Ljubljani leta 1922.: I. Tekma za prvenstvo JSS. II. Tekma

članic. III. Tekma članov. IV. Posebne tekme posameznikov. V. Prosta tekma posameznikov. — Podrobni izid mednarodne tekme. — Uspehi posameznikov pri mednarodni tekmi. — Naznanila tehničnega odbora JSS.: Sklepi prednjaškega zbora JSS. — Listu je pridejan naslovni list z vsebino lanijskega letnika.

«**Proste vježbe**». Tehnični odbor sokolske župe v Splitu je izdal knjižico: «Proste vježbe, koje će se vježbati na V. zletu sokolske župe u Splitu u srpnju 1923.» Sadržaj: Vježbe zastavicama za mušku djecu. — Vježbe ukrašenim obručima za žensku djecu. — Vježbe bačinama za muški pomladak. — Proste vježbe za ženski pomladak. — Proste vježbe za članstvo. — Vježbe čunjevina za članice. — Cijena dinara 5—.

«**Sokolič**», list za jugoslovenski sokolski naraščaj. Prva letošnja številka «Sokoliča» izide začetkom prihodnjega tedna. Kakor izvemo iz uprave lista, je še mnogo naročnikov, ki naročnine za preteklo leto niso poravnali, zato so vsi ti neredni plačniki dobili zadnjo številko lanijskega leta šele v januarju, četudi je izšla že pričetkom decembra. 12. številki «Sokoliča», je bil priložen tudi opomin za poravnavo naročnine. Brajše voditelji naraščaja, skrbite, da se list razširi med sokolski naraščaj, pobrigajte se pa tudi za to, da se poplača zaostala naročnina. Za vzgled vsem društvom naj bo bratsko sokolsko društvo na Sušaku, ki je imelo lanijsko leto 48 plačujočih naročnikov, letos pa je naročilo 110 izvodov «Sokoliča». To je uspeh dobrega voditelja sokolskega naraščaja.

KNJIŽEVNOST

«**Vardar**». (Kalendar Kola Srpskih Sestara za 1923. godinu.) Ne znam tačno, kad je Kolo Srpskih Sestara svoj kalendar nazvalo baš Vardarom, a mogao bih reći, zašto ga je tako nazvalo. Ime kalendara samo poseđa svaku srpsku glavu na zemlju Vardarovu, na palničku Mačedoniju. Sad je doduše i ova zemlja oslobođena, ali dobro je, da je kalendar zadržao svoje ime; nema sumnje, da Mačedonija prema svojoj prošlosti i napačenosti zaslužuje i dalje svoj našu pažnju i ljubav, a iziskuje i poslojani naš rad. — «Sokolski Glasnik» ne sme da šuti o «Vardaru», kad je «Vardar» doneo i članak o jugoslovenskom svesokolskom sletu (dr. Vl. Ravnihar), a uopšte ne sme da šuti, kad se radi o kulturnim zadaćama, a u te zadaće ide i podržavanje svetla pomena onima, koji su sreću svoju ili čak život svoj žrtvovali našoj slobodi. Četrdeset i osam pitomaca naše pomorske Akademije u Dubrovniku, vraćajući se sa svoga školskog putovanja brodom «Vila Velebita» po Sredozemskom moru, svratili se na ostrvo Vid, da se poklone senima srpskih junaka, koji su posle strašnog ustupanja preko Albanije prešli na Krf i tamo izginuli od gladi i bolesti. U temelje naše nove države su položili svoje mlade živote te ih time učvrstili za večita vremena. Ostrvo smrti postaje lime za nas ostrvom života. Eto, o tome izvešćuje «Vardar». Pored muških junaka ističe knjiga i junakinje. God. 1921. umrla je u Plevlju učiteljica Jelena Bojović, Crnogorka. Kad je Austrija okupirala Crno goru, ona je odskočila u gore u hajduke, nemoćući podnositi švapski zulum. Tri je godine četovala te se odlikovala junačkim podvizima. Duševno pak je «četovala» učiteljica Branislava Golubićeva, i to u zanemaranim krajevima naše domovine, u Mačedoniji izmedju Štipa i Strumice. Videći da su u okolini Berova mnoge škole zatvorene, podnese Branislava molbu, da bude postavljena za učiteljicu baš tamo. Sa puno predanosti vršila je svoj poziv, a kad je nakon završene školske godine pošla na odmor u Jagodinu, napadnu je na putu izmedju Berova i Strumice bugarski komite te na mestu ubiju mladu nastavnicu. A sad mi pogledajte stranu 100. i 102.: na jednoj je strani kosturnica mrtvačkih glava, na drugoj skup udovica Srba poubijanih od Bugara u Surdulici. — Nu «Vardar» svraća našu pažnju od prošlosti i k potrebama sadašnjosti i budućnosti. — Svima koji smo sa srcem ili barem sa duhom pratili događaje prvog balkanskog rata, draga je uspomena Skadra grada; u njemu vidjamo jedan izmedju simbola svojih ciljeva, simbol, koji nam je naša pesma okitila divnom pričom o lepoti odane žene i majke i retkom slikom prirodne krasote. Taj nam je simbol slavne prošlosti i moćne sadašnjosti očet. To više hoćemo da čujemo nešto o njemu: Kako je našem narodu tamo? Iz «Vardara» doznajemo: U Skadru ima četverorazredna

srpska osnovna škola i dečje zabavište, prosečan broj učenika iznosi oko 150; školom upravlja upravitelj sa tri učiteljice za ručni rad i zabavište. Školska je zgrada dobra, ali nema ni školske biblioteke ni zidnih zemljopisnih karti, a ni — školskih klupa. I selo Borić ima školsku zgradu, ali posle rata nijednog učitelja; jednako je u Kamenici. Koliko je puta ovaj nesrećni narod pozeleo organizatora! Koliko je puta zahtevao sveštenika, učitelja, crkvu i školu, ali je čak i danas ostao bez njih! U početku rata bejaše u Skadru arhimandrit Mihajlović, ali kad je 1916. Austrija ušla u Skadar, internirala je Mihajlovića, jer je njegova kuća 1915. služila kao lokal za propagandu Vojvodi Putniku; ostao je pune tri godine bez plate i bez ikakve pomoći. S obzirom na njegove zasluge imenovao ga je patriarh 1922. za episkopa pravoslavnih u Severnoj Albaniji. «Ali dobri pastir ne može praznih ruku ići svojoj deci duhovnoj, i pošto oni od njega traže hleba, a on im ga ne može doneti, to se on još nalazi ovide (u Beogradu) i ne može se krenuti, dokle god srce pravoslavnih naše države ne zakuca toplije na našu bednu pravoslavnu braću u Severnoj Albaniji.» — Posle mnogih neprilika mogli smo u prošloj godini pozdraviti događaj, koji je bio jasan znak učvršćivanja našeg doma, t.j. naše države; bilo je to venčanje našeg kralja Aleksandra sa Marijom Rumunjskom. «Kolo Srpskih Sestara» jaka je jedna organizacija, jaka i ugledna. Ta velika ženska organizacija setila se, naravno, i kraljeva venčanja. Poklonila je kralju kao svadbeni poklon jedan pričesni putir i tanjir (obhajilni kelih in krožnik) od čistog srebra, jako pozlaćena. Na spoljnoj strani imaju na njemu četiri medaljona: u prvom je medaljonu monogram kralja i kraljice, prepletenu A i M., u drugom je lik cara Dušana i carice Jelene, u trećem državni grb, u četvrtom lik apostola Andrije. — A sad da se vratim k svome uvodu! Pišući ove retke o «Vardaru», ne mislim samo na kalendar, već i na zemlju maćedonsku. Pišem u Ljubljani, a mislim na Maćedoniju. Da sam u Maćedoniji, ja bih mislio na Ljubljanu. Jugoslovenski Sokol hoće da sa posebnom ljubavlju prigrli baš ono, što mu je dosad bilo najodaljenije — zato da mu bude bliže.

Dr. Fr. Ilešić.

Uredništvo je prejelo:

Iz založbe «Jug» v Ljubljani: Otož Zupančič: «Ciciban». Druga izdaja znanih Zupančičevih pesmi, ki se odlikujejo po svojem krasnem jeziku. Cena Din 9.—.

Gor čez Izaro. Zbirka koroških pravljic. Priredila T. Gaspari in P. Košir. Ilustriral M. Gaspari. I. zvezek. Cena broširani knjižici Din 9.—, vezani Din 12.—.

Sokolske narodne pesmi. Poslovenil Alojz Gradnik. Cena broširani izdaji Din 16.—, vezani Din 22.—.

Iz založništva «Učiteljske tiskarne» v Ljubljani: Sem Benelli: Okrutna šala (Cena delle beffe). Poslovenil Alojz Gradnik. Cena Din 22.—. Sem Benelli je eden prvih pesnikov moderne Italije, zgoraj navedeno je eno najboljših njegovih del. Gradnikov prevod je lep in gladek.

Iz Zvezne tiskarne in knjigarne v Ljubljani: Zbirka opernih in operetnih tekstov, 6. zvezek: Prodana nevesta. Komična opera v treh dejanjih. Spisal Karel Sabina. Godbo zložil Bedřich Smetana. Poslovenil Anton Funtek.

KRONIKA

Kronika v sokolskem listu naj nakratko registrira važne dogodke iz našega javnega, političnega, gospodarskega in kulturnega življenja. S kritičnim podarkom naj opozori članstvo sokolske organizacije na pojave, ki so v jasnem proslavju s cilji sokolskega prizadevanja, pojavi, ki naše delo zadržujejo in plodove sokolskega dela opasno ogrožajo. Naša kronika mora posebno pažnjo posvečati škodljivim duševnim in političnim smerem, ki so programsko in načeloma po svojem svetovnem naziranju nasprotno sokolski stvari.

V decembru je bila razpuščena narodna skupština. Nerešeni so ostali zakonski predlogi: zakon za državne uslužbence, invalidski zakon in zakon za kmetijska zavarovanja. Volilno vladu je krona poverila radikalni stranki.

Volitve se vrše 18. marca in ljudstvo naj pove svoje mnenje in izreče zaupanje osebam in strankam, ki naj prevzamejo v bodoče vodstvo države v roke.

Bivša skupština je bila po strankah in po številu sestavljena takole: demokrati 92, radikali 91, hrvatska pučka seljačka stranka (Radičevci) 50, komunisti 58, zemljeradniki 39 (danes razdeljeni v tri skupine), hrvatska in slovenska pučka stranka 27, jugoslovska muslimanska organizacija 24 (sedaj razdeljena v dve skupini pod vodstvom Maglajiča in Spahe), social-demokratska stranka 10, hrvatska težačka stranka (vodja Sunarič, spada k hrvatskemu bloku) 7, nacionalna turška organizacija 8 (iz Makedonije, stoji blizu Spahovi skupini in radikalom), hrvatska zajednica 4 (Drinkovičeva skupina), republikanska stranka 3, hrvatska stranka prava (Frankovci) 2, izvenstrankarska lista 1 (Trumbić), narodni socialisti 2, liberalna stranka 1 (srbska, bivša Ribaračeva).

V volilni dobi so se pojavile naslednje nove politične stranke: Stojan Protič, predsednik vlade po prevratu, se je razšel s Pašičem in radikalno stranko, se je v zadnjem času približal opozicijskim strankam proti demokratom in radikalom in je osnoval svojo radikalno skupino v Vojvodini in po nekaterih krajih bivše Srbije. Socijalna demokracija, ki je imela svoje mandate iz Slovenije, Srijema in Vojvodine, je bila do zadnjega časa razcepljena v več frakcij in išče v volilni dobi ožje medsebojne zveze in enotne organizacije. V Sloveniji se je osnovala republikanska stranka (spodnja Štajerska, Novačan) in v zadnjih dneh narodna napredna stranka. — V zgodovinski preteklosti so drobili Jugoslovane drugi, danes se drobijo sami. Zdi se, da je doba konsolidacije in tvorba maloštevilnih in močnih strank, orijentiranih po glavnih političnih in gospodarskih vidikih notranje in zunanje politike v naši državi, še prilično oddaljena.

Imenovanje velikih županov pomenja začetek vspostavitve oblastne upravne organizacije v zmislu vidovdanske ustave. — Padec dinarija je povzročil znatne gospodarske in socialne perturbacije. Vzroka za padec iščejo v vesteh, razširjenih v inozemstvu, o mobilizaciji v naši državi, nadalje v vesti, da nam je Bleerova skupina v Ameriki odpovedala izplačilo posojila, v neugodni izjavi finančnega ministra glede naše finančne politike, v otvoritvi mej za neovirani eksport, v delovanju nam sovražnih držav proti naši valuti. — V Beogradu so slavili 50letnico svojega gledališča. — Pripravljajo se zadnji dogovori glede izvršitve pogodb in konvencij med Italijo in Jugoslavijo. — Mesto Reka je v rokah karabinerov, alpinov in fašistov; pristanišče je prazno, trgovina v mestu počiva. Tamošnji časopis «Popolo di Fiume» ima v rokah naši državi skrajno sovražna skupina ljudi, ki noče nobenega zblizanja z jugoslovenskim zaledjem. — Mussolinijeva fašistovska vlada kruto preganja in nasilno zapira naše sorojake v Primorju. Da jih prej raznarodi, so nekdanjo Primorsko razdelili v tri dele: severni del z Gorico so prideli videmskemu okrožju, srednji del Trstu, južni del Puli. — Nekdanji nasprotniki nacionalne jugoslovske države, Nemci in klerikalci, vedno bolj drzno dvigajo glave proti državi in Sokolstvu. Oba sovražnika uedinjene Jugoslavije sta bila ob prevratu ponižna in sta v strahu pričakovala, kaj se jima zgodi od strani onih, ki so delali in trpeli za nacionalno državno idejo. Bili smo prevelikodušni. Nemci danes krepko poudarjajo svoje germanstvo, njih časopisje vedno bolj drzno nastopa. Politična organizacija Nemcev pa kaže v zadnjem času, da se nočejo prilagoditi novim razmeram v novi nacionalni državi. Ako se sami smatrajo za hujce, smatramo jih tudi zavedni Jugoslovani za hujce. — Klerikalizem v Sloveniji ostaja zvest svojim načelom. Dokler je imel politično moč v rokah, je preganjal Sokolstvo na sirov način, nasilno in pogosto profizakonito. Danes dela isto, sovraži naše delo in ideje. Proti jasnim odredbam ministrstva za prosveto razbija s svojo agitacijo v šoli in cerkvi sokolski naraščaj in ga odteza blagodejnim vzgojnim vplivom za narod in državo.

Nemški poslanec Baeran v državnem zboru češkoslovaške republike je bil radi špijonaže v prid Madžarov obsojen na 4 leta. — Češki minister dr. Rašin je postal žrtev komunističnega fanatika. — Pariška konferenca se je razšla. — Francija in Belgija sta zasedli nemško Poruhje, to je pokrajino ob Renu, ki je najbogatejša na premostu in industriji. Severna Amerika in Anglija sta umaknili odtod svoje vojaštvo. Nemška vlada, lastniki rudokopov in delavstvo nastopajo v organizirani odpor. Francija in Belgija stojita na stališču, da je treba Nemce prisiliti, da izvršijo mirovne pogodbe in da plačajo za obnovu upustošenih pokrajin v Belgiji in v Franciji polno odškodnino

v denarju in blagovnih vrednotah. — Nepričakovano so zasedli Litvanci mesto Njemen in pregnali začasno francosko posadko. Ker so pa gospodarsko na tem mestu in na spodnjem teku enako imenovane reke udeležene tudi Poljska in Rusija, bi se iz tega lahko razpredel na vzhodu dalekosegla konflikt. — Madžari ne morejo pozabiti svoje ideje o veliki Madžarski, v kateri pa bi bilo le dve desetini Madžarov. Neprestano rovarijo proti Jugoslaviji, Rumuniji in Češko-slovaški republikli. Išćejo zveze z Italijo, po vzoru fašistov snujuje z enakimi nameni organizaciju «Prebujajuća Madžarska». Mala in velika antanta sta ji poslali demaršo, da napravi red in da vlada stori vse, da ni ogrožen mir v srednji Evropi. — Bolgarska vlada zagotavlja ob vsaki priliki beograjski vladi željo za najboljše odnošaje k Jugoslaviji. V noći od 16. na 17. januar so komitaši, ki imajo sedež v Bolgariji, v već krajih na Ovčjem polju v strašnih grozovitostih poklali tamošnje prebivalce in njih sela vpepelili. — Grška armada, poražena v Mali Aziji, je zasedla Tracijo, obalno pokrajino med Egejskim morjem in našo državo, da brani pohod Turkov iz Carigrada proti zapadu. V našem državnom interesu je, da dobimo prost izhod na Solun in da Turki ostanjo izven Evrope. Turška zmaga nad Grki in nesoglasje med Anglijo in Francijo glede Dardanel, Carigrada in Grške so dale povod za turške aspiracije na evropski celine.

LISTEK

Belgijski izveštaj o našem svesokolskom sletu u Ljubljani.

(Nastavak.)

Oficijelni prijem bio je svršen. Sa zastavom na čelu uputili smo se u park Tivoli, gde je bio u velikom vrtu održan koncert u čast stranih gimnastičara. Nikada nećemo zaboravili večer 13. augusta. Dok su nas tisuće sestara i braće Sokola sa «Zdravo» i «Nazdar» pozdravljali sa svih strana, bili smo odvedeni k stolu staroste dr. Ravnihara. Nikada nećemo zaboravili ove fiziognomije otkrivena i vesela značaja. Tada smo se sećali primanja u parku Stromovka u Pragu, koji bijaše pre dve godine i oćutili smo, tu kao i tamo, da je ime brać i sestara u toj organizaciji zbilja dubokoga značenja. I mi smo razumeli kako s pravom možemo da naziremo u gimnastici jedan ideal: popravljjanje čoveka, jer okruženi ljudima, koji se međusobno ljube, nastojimo postati boljima.

Za Sokole je u rećima «Budite braća» rećeno sve.

Nastojmo i mi slediti taj primer.

Najednom pesma začē. Ali kakva pesma! Teška i slatka, k tome višeglasna, gde, bez da bi je razumeli, oćutismo podrhtavanje duše sve te mladeži slovenačke, češke, srpske i hrvatske, pre ugnjetavane a sada slobodne. I mi pevamo takoder.

Kako je mnogo istine u: «Après des siècles d'esclavage...»!

Posle ozbiljnoga dela nastupio je veseli i raspojasani Belgijanac snašao se tako dobro, da su nas naši dobri jugoslovenski prijatelji još u četiri sata ujutro molili, da im ponovimo glasovitu pesmu patka, koji peva: «kvek, kvek».

Ponedjeljak 14. augusta imadrasmo vrlo poućni poset u levaonici zvonova u Ljubljani.

Opodne je bio priredjen rouf od gospodina ministra Ivana Hribara ostalim državnim ministrima, diplomatskome koru i oficijelnim delegatima stranih država. Tu je prisustvoval i g. Pašić, ministarski predsednik, dobro znani državnik.

U 3 sata popodne drugi javni gimnastićarski i vojnićki nastop na vežbalištu, gde smo videli jedno sjajno izvadanje prostih vežaba sa puškama, koje je izvadalo preko 3000 jugoslovenskih vojnika-Sokola.

Drug dr. Murnik, savezni načelnik, dopustio je, da uzademo na balkon nad glavnom tribunom, oćtke je sa 20 m visine upravljao celim vežbanjem. Pred nama se oćtrio jedan ćarobni i velićanstveni prizor. U životu je ćasova, kada se žali da nije ćovek pesnik.

Povorka po Ljubljani. — Utorak 15. augusta. — Danas dopodne bila je povorka. Kao što u Pragu, bio je i ovom prilikom promet obustavljen; Ljubljana je sva sokolska.

Povorka je počela u 9 sati i skoro dva sata manifestirali smo ljubljanskim ulicama. Sa svih strana posipavali su Sokole cvećem. Posvuda je isto oduševljenje za gimnastićare. Sve viće: Zdravo, Zdravo!

Oh! Hladni ljudi hladne Belgije! Kada ćete se i Vi oduševiti gledajući gimnastičare, koji prolaze pored Vas i kada ćete shvatiti da mi nismo samo vežbači tela?

Povorka svršava. Na velikom trgu postavljena je tribuna, odakle mogu oficijelni delegati da posmatraju gde prolazi povorka.

Ništa nije prisiljeno, Sokoli samo okreću glave prema tribuni; Sokolice mašu rupcima i kliču: Zdravo, Nazdar, i sve u uzornom redu.

Na tablicama čitamo: Zagreb, Praha, Kragujevac, Višegrad, Beograd i. dr. — Svi Sokoli i Sokolice, približno 15.000, sakupljeni su sada na Kongresnom trgu. Najedamput povici: kralj Aleksandar dolazi!

Starosta Ravnihar, starosta Scheiner i još dva, tri govornika govorili su Sokolima. I ako ih nismo razumeli, skinuli smo šešire pred tako velikim oduševljenjem, pred tvrdom verom u pobedu sveće sokolske misli.

Nastane lišina i iz svih grla zaori se himna: Bože pravde. Mnoštvo ljudi otkrivenih glava sluša ovu pesmu. Konačno se opet sastavi povorka i defilira pred kraljem. Svršeno je. — A mi samo šapućemo: Da ste nam zdravo, mili Sokoli!

Povratak. — Nema veselja bez neprijatnosti. Što topliji je prijem, to težji je rastanak.

U 9 sati rastanak u Tivoliju, gde se je puna dva sata samo pevalo i igralo, no usprkos tome nismo mogli zaboraviti, da se približuje teška ura rastanka.

Ponoć! Množina prijatelja prati nas na stanicu. Ulazimo u voz. Sve do kraja nije bilo drugog susretljivosti i znakova simpatije. Svi, Ravnihar, Murnik, Jeras, Fux, Smertnik, Zalelel, Vidmar, Pretnar, iskreni prijatelji, dobri drugovi, očemo li se još kadgod videti. Nadamo se iz svega srca! Nadamo se, da ćemo Vas jednoga dana videti u Belgiji, gde ćemo se potruditi, da i Vi doživite nezaboravne ure, kao što smo ih mi med Vama proživeli.

Drugovi Sokoli, Jugoslovani,
Bela Ljubljana,

u ime belgijskog gimnastičkog saveza, u ime onih, koji su imali sreću, da vide Vašu lepu zemlju večnoga sunca:

Hvala! Do videnja!

Zdravo! Zdravo! Zdravo!

IZ UREDNIŠTVA

Tudi ob izdaji te številke «Glasnika» smo radi preobilice gradiva prekoračili določeni obseg. Kljub temu pa smo morali še vendar izpustiti več stvari, ki bodo priobčene v naslednji številki.

Bratom soizrednikom in sestram soizrednicam! V mesecu februarju se vršijo župni občni zbori. Prosim, da poročate o njih na kratko. Poročajte važne in za vse zanimive stvari. Poročila ne smejo izostati, pred očmi pa morate imeti dejstvo, da je «Glasnik» predvsem list vsega Saveza, in da malenkostni dogodki v društvih, kakor n. pr. plesi, akademije in drugo, kar se vrši v vsakem društvu ter ima popolnoma lokalnega značaja, drugih društev ne zanima. Zanimala pa bi prej statistika telovadnega obiska, ki pa bi morala biti zbrana po župah.

Sporočilo se mi je, da so nekateri bratje oni stavek «Pristupa — uvodnika» v prvi številki, s katerim pozivam brate in sestre na sodelovanje, drugače razumeli, kakor sem ga zapisal. Morda sem se slabo izrazil «na sodelovanje pak su pozvani svi oni, koji su sposobni podati našoj sokolskoj celokupnosti u pismenom obliku sokolske nazore, sokolske nauke, zdrave misli i pravilne pobjede.» S tem stavkom sem pozival k sodelovanju, nisem pa hotel reći, da so oni bratje in sestre že pozvani s pismom ali na kak drug način, kakor so nekateri napačno razumeli. Posebej, pismeno nisem vabil k sodelovanju, ker se mi zdi, da v Sokolstvu zadostuje ta poziv in da se bo temu pozivu vsakdo rad odzval. To pričakujem še danes, radi tega zadevo, ki je nastala zaradi premalo določne stilizacije stavka, na tem mestu pojasnjujem.

Urednik.